

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Брехт'є Кемп та Меліда Хіменез

Цей Посібник було розроблено шляхом співпраці: команда МІДСВ з питань стану демократії активно залучала колег з різних напрямків спеціалізації до процесу розробки концепції та змісту системи оцінювання (СоМД). З цією метою ми хотіли б висловити подяку наступним людям за їх значний вклад: Хелена Б'юремалм, Дженні Хедстрьом, Нана Каландадзе, Кебойце Мачангана, Сара Полек, Абдурашид Соліджонов, Сем ван дер Стаак, Каталіна Урібе Бурхер, Хорхе Валладарес Молледа та Лотта Вестерберг. Ольга Караваєва та Олександр Якименко надали цінні коментарі та допомогли покращити якість української версії посібника.

Політичні партії, участь та представництво

© 2017 International Institute for Democracy and Electoral Assistance
(Авторське право належить Міжнародному інституту демократії
та сприяння виборам – МІДСВ)
English edition 2013

Публікації МІДСВ не відображають специфічних національних
або політичних інтересів. Погляди, що висловлюються в цій публікації,
не обов'язково є поглядами членів МІДСВ, його Правління або Ради.

International IDEA
Strömsborg, SE-103 34 Stockholm, Sweden
Тел.: +46 8 698 37 00, fax: +46 8 20 24 22
Електронна адреса: info@idea.int, веб-сайт: www.idea.int

Електронна версія цієї публікації доступна на умовах творчої загальної
ліцензії (ТЗЛ) – Creative Commons Attribute-NonCommercial-ShareAlike
3.0 License. Ви маєте право вільно копіювати, поширювати і передавати цю
публікацію, а також переробляти та адаптувати її за умови, що це відбувається
виключно в некомерційних цілях, є посилання на власника авторських прав
та розповсюдження відбувається за тією ж ліцензією. З більш детальною
інформацією щодо умов ліцензії ТЗЛ/ССІ можна ознайомитися за адресою:
<<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>>.

Оригінальний графічний дизайн: Сантанджело Дісеньйо
Зовнішнє оформлення: Сантанджело Дісеньйо
Розробка української версії: Вероніка Ардицка
Оформлення обкладинки: © Альберто Руджері /Illustration Works/
Corbis/ТТ Mediabyrån
Переклад: Strategic Agenda, London

Надруковано: Bulls Graphics, Sweden

ISBN: 978-91-7671-136-1

Передмова

Роль громадянина є основоположною для постійного покращення діяльності демократичних інститутів і, не в останню чергу, для підтримки життєдіяльності демократії. Протягом останніх років ми бачили чисельні приклади очолюваних народом рухів на всіх континентах. У більшості випадків громадяни протестують не проти демократії, а радше вимагають *ширшу та більш якісну* демократію.

Вимоги різняться в залежності від країни, але, як правило, їх джерелом є відсутність реагування та відповідальності представницьких політичних інститутів. Часто громадяни скаржаться, що обрані ними представники з'являються лише перед виборами. Окрім того, часто постають серйозні запитання щодо чесності виборчого процесу та практик, що руйнують якість виборів, такі як зловживання посадовими особами державними ресурсами, суттєве збільшення витрат на проведення виборчих кампаній та домінування еліт. Цей процес посилюється зниженням кількості членів політичних партій та слабкою роллю партій у підтримці альтернативних соціальних реформ. Брак рівного представництва жінок та чоловіків в демократичних інститутах та процесах також створює проблему для демократичного розвитку.

Як результат, сьогодні більш ніж будь-коли раніше стійка демократія залежить від реагування на потреби громадян. Зусилля, спрямовані на побудову демократії та проведення справжньої соціальної трансформації, вимагають інституціоналізованих механізмів для визначення та структурування перспектив, бажань громадян та їх бачення демократії. Оцінювання на чолі з громадянами роблять це можливим.

МІДСВ підтримує якість оцінювання демократії на чолі з громадянами в різних частинах світу з 2000 року. Ці зусилля вилилися у наступну збірку робіт: оцінювання Стану демократії

у 23 країнах; оцінювання *Стану демократії на місцевому рівні* у 60 муніципалітетах і нова система оцінювання, орієнтована конкретно на Демократичну відповідальність при наданні державних послуг, що була випробувана в чотирьох країнах.

Саме система оцінювання стану демократії на місцевому рівні дає можливість громадянам періодично проводити моніторинг стану демократії на місцевому рівні з метою відзначення успіху, водночас сприяючи реформуванню визначених недоліків демократії. Ці оцінювання беруть до уваги думку громадянина та впливають на реакцію місцевих та державних органів влади на потреби та бажання громадян.

Місцевий рівень часто є відправною точкою для політичної участі та представництва народу. Зазвичай, саме на цьому рівні в голові громадянина формується демократична культура, і громадяни щоденно відчують практичні результати політичних виборів та вплив прийняття рішень на їх життя. Важливо визнати, що якість демократії в межах однієї країни може відрізнятись від одного субнаціонального рівня до іншого та від одного муніципалітету до іншого, а також враховувати розмаїття країни у тому, що стосується демократичних практик та досвіду.

Здатність оцінювання розкрити особливості демократії на місцевому рівні важлива не лише для посилення демократії на місцевому рівні, але і для розкриття інформації про стратегії з метою розширення та зміцнення демократії на національному рівні. В багатьох контекстах існують значні прогалини між прагненнями громадян на нормативному рівні та реальністю на місцях. Оцінювання громадянами стану демократії на місцевому рівні може мати суттєве значення для заповнення цієї прогалини.

МІДСВ

Зміст

	Передмова	5
	Скорочення та аббревіатури	10
	Про цей Посібник	10
Глава 1	Ознайомлення з системою оцінювання стану демократії на місцевому рівні	13
	1.1. Демократія на місцевому рівні	14
	1.2. Очолуваний громадянами підхід до оцінювання демократії	15
	1.3. Загальноприйнята система з місцевим застосуванням	17
Глава 2	Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні	21
	2.1. Демократичні принципи та посередницькі цінності	25
	2.2. Аналіз стану справ на місцевому рівні	27
	Питання для виявлення основних факторів	31
	2.3. Компоненти оцінювання стану демократії на місцевому рівні	34
	Компонент 1: громадянство, рівні права та правосуддя	34
	Компонент 2: представницькі та підзвітні процеси та інститути	38
	Компонент 3: громадянська ініціатива та участь	42
	2.4. Взаємопов'язані питання	47
	Гендерна рівність	47
	Соціальна згуртованість та розмаїття	49
	Конфлікт та безпека	51
	Демократія та розвиток	52
Глава 3	Як проводити оцінювання	54
	3.1. Підготовка, часові рамки та створення партнерства	57

	З'ясування практичної корисності оцінювання стану демократії на місцевому рівні	57
	Узгодження критеріїв оцінювання	58
	Часові рамки оцінювання	59
	Залучення потенційних реформаторів шляхом налагодження партнерства	59
	Виділення необхідних ресурсів	60
3.2.	Організація процесу оцінювання	61
	Основна група з проведення оцінювання:	
	рушійні сили стану демократії на місцевому рівні	62
	Консультативна група: партнерство заради реформ	63
3.3.	Розробка проекту проведення оцінювання та робочого плану	65
	Приведення опитувальника у відповідність до місцевої ситуації	68
	Розробка робочого плану, бюджету та встановлення тривалості	68
	Офіційний запуск проекту	74
3.4.	Збір та аналіз даних	75
	Прийняття рішення щодо методів збору даних	75
	Тлумачення, аналіз даних та викладення фактів	77
3.5.	Написання звіту та рекомендацій	79
	Складання проекту звіту	79
	Розробка рекомендацій	80
	Визначення короткотермінових, середньострокових та довгострокових варіантів	81
3.6.	Семінари із затвердження проекту звіту та завершення роботи над звітом	83
	Організація семінарів із затвердження проекту звіту	83
	Завершення роботи над звітом за результатами оцінювання	84

3.7.	Друк, розповсюдження та заходи із підвищення інформованості про реформу	84
	Вибір формату публікації	85
	Розгортання стратегії розповсюдження та адвокації	85
3.8.	Оцінювання та наступні кроки	88
	Ретроспективний аналіз та аналіз оцінювання	88
	Аналіз місцевих показників та інституціоналізація стану демократії на місцевому рівні	88
Глава 4	Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні та запитання	90
	Примітки і пояснення	106
	Висловлення подяки	114
	Коротко про МІДСВ	116

Скорочення та аббревіатури

АРММ	Автономний регіон в Мусульманському Мінданао
ІКТ	інформаційна та комунікаційна технологія
ВПО	внутрішньо переміщені особи
МСМОВ	Міжнародний союз місцевих органів влади
МІДСВ	Міжнародний інститут демократії та сприяння виборам
НО	неурядова організація
СД	Стан демократії (система оцінювання)
СМД	Стан місцевої демократії/ Стан демократії на місцевому рівні (система оцінювання)

Про цей Посібник

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні розроблена МІДСВ для підтримки оцінювання демократії громадянами на місцевому рівні. Ця система ставить громадян в центрі процедури оцінювання задля розробки національних ініціатив у сфері політики та внутрішніх порядків денних реформ, таким чином створюючи можливості для більш ретельного оцінювання демократії на місцевому рівні.

Перша система оцінювання стану демократії на місцевому рівні під назвою «Лідерство заради демократії на місцевому рівні: керівництво з питань оцінювання стану демократії на місцевому рівні» було розроблено у 2002 році після публікації Посібника МІДСВ «Демократія на місцевому рівні».¹ Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні була розроблена як доповнення до системи оцінювання стану демократії (СД), що в основному висвітлює оцінювання якості демократії на національному рівні.²

Основний акцент у цій версії системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні від 2002 року під назвою «Лідерство заради демократії на місцевому рівні: керівництво з питань оцінювання стану демократії на місцевому рівні»³ було зроблено на основі оцінювання представницьких та громадських інститутів та демократичних процесів на місцевому рівні. Протягом наступного десятиліття він застосовувався більш, ніж у 60 муніципалітетах в 11 країнах. Ці оцінювання завдяки застосуванню методології в різних контекстах створили неоціненні можливості для формулювання висновків та створили умови для подальших досліджень придатності системи для оцінювання якості демократії на місцевому рівні.

Отримані результати підкреслили потребу у наданні командам з проведення оцінювання покращеного посібника, а саме такого, який:

- має чітку концептуальну основу;
- при оцінюванні демократії на місцевому рівні не обмежується представництвом та участю;
- є універсальним та може застосовуватися як до міст, так і до сільських місцевостей;
- містить оновлений опитувальник; і
- звертає більше уваги на гендерні питання, розмаїття, конфлікт та безпеку.

Ця публікація є переглянутою та оновленою версією системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні, розробленою у відповідь на вимоги практикуючих спеціалістів щодо покращення.

Ця нова система буде випробовуватися на практиці протягом наступних декількох років і, відповідно, з часом буде вдосконалена. Як і демократія, вдосконалена має постійно покращуватися та вдосконалюватися.

Цей Посібник складається з чотирьох частин. Глава 1 є загальним вступом до системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні. В Главі 2 основний акцент зроблено на самій системі оцінювання стану демократії на місцевому рівні, а в Главі 3 описується процес проведення оцінювання. Глава 4 містить більш детальну версію системи, включаючи запитання для проведення оцінювання.

Глава 1

Ознайомлення
з системою оцінювання
стану демократії
на місцевому рівні

Ознайомлення з системою оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні (СоМД) призначена для оцінювання якості демократії на місцевому рівні. Вона є практичним засобом для місцевих чиновників, посадовців, політичних партій на місцевому рівні, традиційних та громадських діячів, наукових кіл, організацій громадянського суспільства, громадських груп, ЗМІ та інших ключових зацікавлених осіб на місцевому рівні; цей засіб допоможе здійснювати самооцінку демократичного життя у відповідній місцевості, визначати демократичні досягнення та недоліки і трансформувати їх у місцеву реформу та пріоритети розвитку.

1.1. Демократія на місцевому рівні

Демократія – це всезагальне людське прагнення та досвід, що приймають різні форми у всьому світі. Демократія – це також система управління, в якій уряд контролюється народом і в якій громадяни вважаються рівними при здійсненні цього контролю. Якщо вийти за межі основних принципів вибору громадян та політичної рівності, то найкраща перевірка демократії і найбільша ефективність прийняття важливих рішень забезпечуються тоді, коли цим займаються безпосередньо зацікавлені особи: самі громадяни. Тому лідерами демократичних змін є громадяни країни, і відправна точка реформи знаходиться на національному та місцевому рівні.⁴

У сьогодиньшому глобалізованому світі все більший наголос ставиться на визнану важливість якості демократії на місцевому рівні. Місцевий рівень – найближчий до громадян, це простір, в якому громадяни щоденно зіштовхуються з проявами демократії, оскільки взаємодіючи з демократичними інститутами та процесами, намагаються заробити собі на життя та вберегти себе від небезпеки, дбають про свої сім'ї та спільноти та користуються

основними послугами, зокрема послугами з охорони здоров'я, комунальними та освітніми послугами. Часто це місце, де громадяни вперше знайомляться з політичною системою, частиною якої вони є. Як для чоловіків, так і для жінок це також основна відправна точка для політичної участі та представництва.

Неможливо переоцінити той факт, що демократія часто пов'язана з трансформацією владних відносин між жінками та чоловіками шляхом сприяння рівного розподілу влади та впливу між ними задля формування стійких демократичних процесів, інститутів та результатів. Те, який підхід застосовується до питання розмаїття у демократичному контексті, є також хорошим показником здоров'я демократії. Наприклад, викорінення дискримінації та сприяння залученню всіх верств населення до політичного і соціального життя часто відбуваються на місцевому рівні. Щоб процвітати, потрібно постійно підтримувати та сприяти розвитку такої культури участі широких верств населення в політичному та соціальному житті та обговореннях.

Демократія існує в різних формах, і ці форми постійно змінюються. Немає єдиної та загальноприйнятої моделі демократії, і покращення демократії – це нескінченний процес.⁵ Однак існують демократичні цінності та принципи, що формують основу демократичної системи. Ці основоположні цінності та принципи формують та визначають демократичні права, інститути та процеси. Вони формують призму, через яку можна аналізувати та оцінювати практику на місцях.

Ефективні демократичні інститути, процеси та практики на місцевому рівні важливі, оскільки активне громадянство на місцевому рівні формує основу для міцної та більш стійкої демократії на національному рівні. Принципи та політика, що діють на національному рівні, формують методи та способи діяльності на місцевому рівні, в той час як досвід на місцевому рівні впливає на політичні принципи та реформи. Саме на місцевому рівні перевіряється життєздатність політики, прийнятої на національному рівні.

1.2. Очолуваний громадянами підхід до оцінювання демократії

Очолуваний громадянами підхід до оцінювання демократії на місцевому рівні базується на переконанні в тому, що самі громадяни найкраще здатні оцінити власну демократію.

“Отже, перший пріоритет – це дати громадянам в країні першочергове право оцінювати якість їх демократії, оскільки лише вони розуміють, як функціонує їх країна, лише вони знають культуру своєї країни, лише вони знають її історію і лише вони знають, в чому полягають її пріоритети.”

Професор Стюарт Вейр, Демократичний аудит (2008)⁶

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні – це всеохоплююча практична система, яку громадяни можуть використовувати для оцінювання функціонування їх демократії на місцевому рівні. Згідно з прийнятим у системі оцінювання стану демократії на місцевому рівні підходом, громадяни займають центральне місце в оцінюванні демократії на місцевому рівні та беруть участь в обговоренні між собою її якості. Мета оцінювання – підвищити обізнаність громадськості, дати поштовх обговоренням та допомогти визначити області, в яких необхідні реформи. Практичне застосування демократії передбачає спільний процес навчання. Не дивлячись на те, що демократія виникає внаслідок багаточисельних та суперечливих обговорень, широкий, заснований на участі процес оцінювання по суті є так само важливим, як і результати оцінювання. Більше того, результати оцінювання створюють можливості для подальших дій та дебатів та служать поштовхом для реформ.

Оцінювання має на меті залучити як жінок, так і чоловіків з різних сегментів суспільства до перевірки стану демократії на місцевому рівні за допомогою структурованого діалогу задля підвищення інформованості про думки людей, їх сприйняття та аналізу демократії на місцевому рівні. Це означає, що будь-який місцевий громадянин або зацікавлена особа можуть взяти на себе керівну роль в проведенні оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Це також означає, що широка участь громадян важлива для всієї процедури оцінювання, і що дані та результати повинні відображати різні погляди людей. З огляду на це важливо, щоб команди, залучені до проведення оцінювання, склалися з різних зацікавлених осіб та були міждисциплінарними за своєю природою при дотриманні рівноваги в плані представництва жінок та чоловіків, а також щоб вони формувалися з урахуванням принципу етнокультурного розмаїття, в першу чергу, в плані включення меншин та/або маргіналізованих груп. Незважаючи на це, успіх оцінювання залежатиме від правильного поєднання знань, досвіду та навиків команди із проведення оцінювання.

Більше того, оцінювання стану демократії на місцевому рівні можуть допомогти дослідити внесок демократії на місцевому рівні в подальший розвиток та зміцнення демократії в спільнотах, тому що в кінцевому рахунку демократичні права, інститути та процеси реалізуються на практиці на місцевому рівні та повинні покращити життя людей.

1.3. Загальноприйнята система з місцевим застосуванням

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні є загальноприйнятним механізмом оцінювання, що може використовуватися в різноманітних місцевих ситуаціях в різних частинах світу. В контексті системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні поняття «на місцевому рівні» вживається в широкому розумінні, аби врахувати всі можливі способи, за допомогою яких люди самоорганізуються на місцевому рівні, і цей процес описується з використанням різних термінів. Найбільш поширеною відправною точкою для визначення того, що саме є місцевим, є рівень влади. Як така «адміністративно-територіальна одиниця» розуміється та використовується в якості узагальнюючого терміну та включає країни, спільноти⁷ та міста, а також сільські муніципалітети та села⁸ незалежно від їх розміру або географічного розташування.

Вставка 1.1.

Як вибрати адміністративно-територіальну одиницю? Приклад Індонезії

Шість міст, що використовуються під час оцінювання Стану демократії на місцевому рівні в Індонезії⁹, відображають розмаїття в місцевій політичній владі Індонезії, включаючи історію, суспільство, владні відносини, рівні економічного процвітання та демографічні характеристики, такі як густина населення.

Шість регіонів, включених в оцінювання, були обрані з використанням різних критеріїв. Першим критерієм було розташування у рейтингу Міністерства внутрішніх справ Індонезії у 2011 році на основі Щорічної доповіді про підзвітність та результативність діяльності місцевих органів влади. За цими даними визначається рейтинг місцевих органів влади від найвищого до найнижчого в залежності від результатів діяльності. Виходячи з цих даних, оцінювання

Вставка 1.1. (П.)

згрупувало місцеві органи влади в групи з низькою, середньою та високою результативністю.

На другому етапі оцінювання розглядався розподіл влади на цих територіях. Їх було поділено на категорії за характеристиками владних відносин: моноцентричні (централізовані владні відносини) або поліцентричні (розосереджені владні відносини). Моноцентричність означає існування домінантного політичного діяча в цій місцевості, в якості якого можуть виступати бюрократичні, ринкові або традиційні лідери. Поліцентричність означає наявність багатьох політичних діячів в місцевості.

З кожної групи місцевих органів влади було відібрано дві місцевості – одна з моноцентричними, інша з поліцентричними владними відносинами, – задля представлення адміністративно-територіальних одиниць Західної, Центральної та Східної Індонезії. Результатом цих процесів стало включення до процедури оцінювання наступних муніципальних районів, що становлять собою третій рівень в урядовій структурі Індонезії:

- Суракарта, Центральна Ява (високий, поліцентричний);
- Джомбанг, Східна Ява (високий, моноцентричний);
- Великий Ачех, Ачех (середній, поліцентричний);
- Манокварі, Західне Папуа (середній, моноцентричний);
- Купанг, Східна Нуса Тенггара (середньо-низький, поліцентричний); та
- Паріджі Мутон, Центральне Сулавесі (низький, моноцентричний).

Незважаючи на основний акцент на місцевому рівні, система оцінювання стану демократії на місцевому рівні може також використовуватися для оцінювання демократії на субнаціональному рівні, наприклад, в області, провінції або районі. Однак це може потребувати більш детального вивчення місцевої ситуації та додавання ще одного рівня складності до аналізу демократії на місцевому рівні, оскільки в цьому випадку необхідно аналізувати як регіональний рівень уряду, так і муніципальні органи влади. У багаторівневій структурі влади або у федералізмі, наприклад, групи з проведення оцінювання можуть дійти висновку, що система оцінювання стану демократії на місцевому рівні є недостатньою, та надати перевагу

використанню (елементів) системи стану демократії (СД), який переважно розглядає національний рівень. Аналогічно, СД може бути доповнений частинами стану демократії на місцевому рівні для кращого відображення субнаціональної природи демократії. Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні призначена для оцінювання якості будь-якого виду демократії незалежно від того, чи це молода, зріла, нестабільна, стабільна демократія і т.д. Він визнає, що кожна демократія унікальна, повинна зростати зсередини та постійно розвиватися. Однак основний акцент на демократіях не заважає особам, залученим у процес оцінювання, у перехідних суспільствах, наприклад, брати до уваги обстановку та використовувати механізм в залежності від їх конкретних обставин.

Система придатна до використання на різних етапах розвитку демократії та/або процесів зміцнення демократії та повинна служити фактором, що сприяє встановленню демократичного порядку денного та проведенню дебатів у напрямку знизу до гори. Тому, це дуже гнучка система, яку можна пристосувати до конкретних обставин і, відповідно, ефективно використовувати в різних культурах та ситуаціях. Це також означає, що можна зосередитися на одній конкретній частині системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні для висвітлення та оцінювання відповідного аспекту демократії на місцевому рівні.

Вставка 1.2.

Стан демократії на місцевому рівні в Автономному регіоні в Мусульманському Мінданао

Оцінювання стану демократії на місцевому рівні в Автономному регіоні в Мусульманському Мінданао (СМД АРММ)¹⁰ розпочалося в липні 2011 року. На Філіппінах це п'яте за рахунком оцінювання демократії, очолюване громадянами, і перше оцінювання стану демократії на місцевому рівні в країні, що використовує систему оцінювання стану демократії на місцевому рівні.

Стан демократії на місцевому рівні АРММ був проведений задля підтримки змістовного діалогу про якість демократії на місцевому рівні у п'яти провінціях АРММ. В ньому висловлюються думки щодо відносин між АРММ та національним урядом, ставляться питання, що стосуються місцевої влади в південній частині Філіппін,

Вставка 1.2. (П.) а також підіймаються проблеми демократії у здебільшого мусульманському суспільстві.

Звіт за результатами оцінювання був представлений 2 вересня 2013 року на Філіппінах з надією на те, що він внесе значний вклад в обговорення та соціальну реформу в момент постійних мирних переговорів у цьому неспокоїному регіоні.

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні черпає силу з підходу, очолюваного громадянами, з того факту, що він орієнтований на реформи та дії, а також з того, що його можна застосувати в різних місцевих ситуаціях. Існують також деякі додаткові характеристики, що відрізняють цю оновлену версію системи від минулої версії та іншого оцінювання.

Ці характеристики, що обговорюватимуться в Главі 2, включають наступне:

- основою системи є масштаб, в якому демократія на місцевому рівні зображує та захищає основні демократичні принципи та цінності;
- оцінювання завжди розпочинається з проведення оцінювання стану справ на місцевому рівні.
- система складається з аналізу трьох пріоритетних напрямків або компонентів:
 - I. рівні права та доступ до правосуддя;
 - II. представницькі та підзвітні інститути та процеси;
 - III. громадянська ініціатива та участь.
- Ці компоненти роблять необхідним об'єднання декількох взаємопов'язаних питань шляхом:
 - включення до оцінювання підходу, що враховує гендерні фактори;
 - привертання уваги до соціальної згуртованості та питань етнічного і соціокультурного розмаїття;
 - визнання проблем, пов'язаних з конфліктом та безпекою на місцевому рівні; і
 - врахування важливого зв'язку між демократією та розвитком.

Глава 2

Система оцінювання
стану демократії
на місцевому рівні

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Основою системи оцінювання СМД є розуміння того, що це – універсальна система для оцінювання якості демократії на місцевому рівні. Під «якістю» мається на увазі те, наскільки діючі місцеві інститути, існуючі процеси та практики ґрунтуються на основних демократичних принципах та цінностях та відображають їх; іншими словами, це те, наскільки насправді існує народний контроль за рішеннями, що приймає уряд (місцевий орган влади, органи місцевого самоврядування), та рівність серед громадян при здійсненні такого контролю.¹¹

Ці демократичні принципи та цінності надають інформацію про оцінювання якості демократії на місцевому рівні. Їх потрібно закріпити та захищати законодавчо, вони повинні відображатися у функціонуванні інститутів та процесів, а також проходити червоною ниткою через концепцію та практику громадянської ініціативи та участі як метод зміцнення проміжних цінностей представництва, участі, уповноваження, легітимності, реагування, підзвітності, прозорості та солідарності на місцях. (дивіться розділ 2.1.).

Визнаючи, що жодна демократія не є досконалою і що кожна система має свої власні переваги та недоліки в залежності від місцевої ситуації, дана система призначена для оцінювання якості демократії на місцевому рівні шляхом розгляду дії трьох основних компонентів демократії на місцевому рівні.

Таблиця 2.1. Три компоненти, що входять в структуру стану демократії на місцевому рівні

1. ГРОМАДЯНСТВО, РІВНІ ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ	2. ПРЕДСТАВНИЦЬКІ ТА ПІДЗВІТНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ	3. ГРОМАДЯНСЬКА ІНІЦІАТИВА ТА УЧАСТЬ
1.1. Громадянство на місцевому рівні 1.2. Громадянські та політичні права 1.3. Економічні, соціальні та культурні права 1.4. Верховенство права та доступ до правосуддя	2.1. Вибори та механізми прямої демократії на місцевому рівні 2.2. Місцеві законодавчі органи влади 2.3. Політичні партії 2.4. Місцеві виконавчі/керівні органи 2.5. Традиційні інститути	3.1. Активне залучення громадян 3.2. ЗМІ

Громадянство розуміється як набір рівних прав та свобод, доповнених рівним доступом до правосуддя (Компонент 1), що, з однієї сторони, надаються та забезпечуються представницькими та підзвітними інститутами та процесами (Компонент 2), і, з іншої сторони, вимагаються та реалізуються за допомогою самих людей та їх дій (Компонент 3).¹²

В принципі, особи, залучені до процесу оцінювання, розпочинають з визначення громадянських та соціально-економічних прав, що дають громадянам можливість жити своїм життям та брати активну участь в діяльності своїх спільнот, після чого виконується подальше оцінювання демократичної якості інститутів та процесів, що існують для підтримки цих прав в адміністративно-територіальній одиниці. Потім особи, залучені до процесу оцінювання, повинні визначити, яким чином громадяни використовують або захищають ці права, ставлячи акцент на способах залучення громадян та ЗМІ, створюючи таким чином динамічне демократичне життя.

Хоча компоненти неможливо відокремити один від одного, систему завжди можна пристосувати до місцевих умов: це означає, що команди можуть вирішити приділити одному аспекту більше уваги, ніж іншому, з огляду на потреби та ресурси. Наприклад, в певних ситуаціях питання громадянства, прав та правосуддя може бути особливо важливим для оцінювання, в

той час як в інших ситуаціях громадянська ініціатива та участь можуть вимагати більших зусиль та уваги.

Аналіз завжди повинен базуватися на розгляді місцевої ситуації та черпати інформацію з місцевого контексту, оскільки саме так створюється перспектива для розгляду доказів, отриманих в результаті оцінювання. Принципи та посередницькі цінності завжди лежать в основі системи та відображаються у запитаннях для проведення оцінювання.

Діаграма 2.1. Візуальне представлення системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні

2.1. Демократичні принципи та посередницькі цінності

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні базується на визначенні демократії, на засадах двох демократичних принципів: народний контроль за прийняттям публічних рішень та особами, відповідальними за прийняття рішень, і політична рівність тих, хто здійснює цей контроль. Чим більше в суспільстві присутні два принципи народного контролю та політичної рівності, тим більш демократичним можна його вважати.¹³

Це означає, окрім іншого, що при розробці місцевої політики та прийнятті рішень повинні братися до уваги погляди, сподівання та воля всього місцевого населення – як чоловіків, так і жінок. Це також означає, що влада повинна не обмежуватися місцевими елітами, а, навпаки, відображати владу народу, а особи при владі працюють в інтересах кожного незважаючи на їх розмаїття в плані етнічної приналежності, віку, релігії, мови, класу або соціального стану і т. д. Демократія на місцевому рівні залишатиметься односторонньою та недосконалою, якщо вона не включатиме порівну чоловіків та жінок або ігноруватиме певні групи в суспільстві, що є поборниками чи вигодоотримувачами змін.

Щоб визначити, в якій мірі принципи народного контролю та політичної рівності формують інститути та процедури представницького уряду та слугують для них в якості джерела інформації, необхідно розглянути посередницькі цінності, за допомогою яких люди намагаються реалізувати ці принципи в інституціональних структурах та на практиці адміністративно-територіальної одиниці.

Ці посередницькі цінності включають представництво, участь, уповноваження, підзвітність, реагування, прозорість, легітимність та солідарність¹⁴ і є засобами, за допомогою яких народний контроль та політична рівність реалізуються в щоденній демократичній практиці шляхом демократичних прав, інститутів та процесів. Демократичні принципи та цінності встановлюють стандарти, згідно яких ці права, інститути та процеси оцінюються на місцевому рівні, таким чином слугуючи критерієм для визначення якості демократії на місцевому рівні.

Концепція демократії, закріплена в чітко сформульованих принципах та цінностях, допомагає закласти основи системи оцінювання для високоякісної демократії, відносно яких міста

та громади можуть проводити самооцінку та кількісне вимірювання. Використання єдиного переліку демократичних принципів та цінностей важливе на всіх етапах оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Це не лише допомагає пристосувати систему оцінювання стану демократії на місцевому рівні до існуючої ситуації (наприклад, формулюючи більш детальні запитання для проведення дослідження та інтерв'ю), але і інтерпретувати отримані результати; демократичні принципи та посередницькі цінності служать інструментом розгляду фактів та допомагають провести аналіз та викласти факти. Не дивлячись на те, що сама по собі система оцінювання стану демократії на місцевому рівні є гнучкою та повинна бути пристосована до місцевих обставин, демократичні принципи та цінності завжди мають відігравати визначальну роль.

Таблиця 2.2. Посередницькі цінності

ДЕМОКРАТИЧНІ ПРИНЦИПИ ТА ПОСЕРЕДНИЦЬКІ ЦІННОСТІ	
<p>Основні демократичні принципи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • народний контроль за прийняттям громадських рішень та особами, відповідальними за прийняття таких рішень • рівність між громадянами при здійсненні такого контролю 	
ПРОМІЖНА ЦІННІСТЬ ¹⁵	ОПИС
<i>Представництво</i>	Представництво, досягнуте за допомогою регіональних або місцевих виборів та політичних партій, є сенсом існування демократичних інститутів та процесів. Представництво втілює владу народу та різні напрямки громадської думки.
<i>Участь</i>	Участь є необхідною умовою демократії та може забезпечуватися як законодавчо закріпленими, так і неформальними механізмами. Лише за допомогою участі громадяни можуть обирати своїх представників та управляти ними, а також брати участь у формуванні місцевої політики та місцевих практик.
<i>Уповноваження¹⁶</i>	Уповноваження нерозривно пов'язане із вільним та чесним вибором виборців. Місцеві вибори дають можливість громадянам уповноважувати державних діячів та посадовців представляти їх інтереси у місцевому законодавчому органі влади або в іншому виборчому органі чи делегувати свої повноваження іншим державним службовцям/органам на місцевому рівні.

<i>Легітимність</i>	Демократична легітимність – це прийняття та визнання влади та повноважень народом, який обрав місцевих представників для здійснення цієї влади в рішеннях та діях. Ця цінність затверджує прийнятність правил та процесів демократії та дозволяє пересвідчитися, чи правила та практики дійсно дотримуються та визнаються місцевою громадою.
<i>Реагування</i>	Реагування відображає те, яким чином місцеві органи влади реагують на потреби, вимоги та вподобання громадян щодо політики. Ця цінність стосується основ для прийняття рішень та того, в якій мірі державні інтереси та їх реалізація на місцевому рівні відображають волю народу.
<i>Підзвітність¹⁷</i>	Підзвітність стосується відносин між місцевим населенням та його представниками та механізмів, за допомогою яких громадяни можуть гарантувати, що особи, які приймають рішення, несуть відповідальність за прийняті рішення, зокрема в галузі надання державних послуг, та дії, здійснені від імені громадян. Ця цінність має горизонтальні (розмежування повноважень) та вертикальні (громадянин – еліта) виміри.
<i>Прозорість¹⁸</i>	Прозорість стосується рівня відкритості, передбачуваності та підзвітності місцевих представників та інститутів. Прозорість важлива для громадян з огляду на їх участь у демократичних процесах, здійснення контролю за державними службовцями та здатність вимагати реагування та підзвітності.
<i>Солідарність</i>	Солідарність стосується зв'язків у суспільстві, що накладають зобов'язання різних людей по відношенню один до одного, представляючи собою більшою мірою соціальні, ніж автономні окремі зв'язки. Солідарність відображає ступінь соціальної згуртованості в межах адміністративно-територіальної одиниці та рівність серед людей, а також відносини між різними рівнями суспільства, завдяки яким всі люди, що проживають в межах адміністративно-територіальної одиниці, мають доступ до своїх прав та можуть скористатися ними.

2.2. Аналіз стану справ на місцевому рівні

Сила будь-якого оцінювання стану демократії на місцевому рівні – в її здатності визначати особливості кожної місцевості. Оскільки кожне середовище унікальне, тому варто збирати не лише основні дані, але й історії, що формують та визначають природу місцевості.

Аналіз стану справ на місцевому рівні є важливою відправною точкою для оцінювання якості демократії на місцевому рівні, бо допомагає сформулювати уявлення та розтлумачити результати оцінювання. Таким чином, аналіз стану справ на місцевому рівні служить основою процедури оцінювання стану демократії

на місцевому рівні Він дозволяє особам, залученим до процесу оцінювання, краще зрозуміти історичну траєкторію демократії та, наскільки це можливо, визначити природу адміністративно-територіальної одиниці.

Для оцінювання стану справ на місцевому рівні важливо в першу чергу врахувати:

- *Історичні, географічні, соціально-економічні та демографічні дані*
Демократія на місцевому рівні існує у конкретному історичному, географічному, соціально-економічному середовищі адміністративно-територіальної одиниці. Певні характеристики, пов'язані з цими обставинами, необхідно або захищати та надалі розвивати для успіху соціальної інтеграції та демократії, або усувати, якщо вони сіють розкол та руйнівні впливи. Такі фактори, як вік і стать, культурне, релігійне та соціально-економічне походження місцевого населення, доходи та можливості працевлаштування, а також види поселення та демографічна структура важливі, оскільки вони в значній мірі впливають на демократичний розвиток. Дані, пов'язані з цими факторами, також проливають світло на проблеми доступу до землі, води або природних ресурсів – які, за браком рішень, часто стають причиною недовіри до демократичних інститутів та процесів на місцевому рівні. Аналізуючи стан справ на місцевому рівні необхідно обговорювати та визначити найпоширеніші гендерні ролі, а також соціальні норми або форми соціальної ізоляції та маргіналізації, за статевою ознакою.
- *Вплив місцевих органів влади*
Місцеві органи влади – частина держави. Вони не є незалежними, а політично і часто економічно залежні від національного уряду та користуються обмеженими, а не суверенними правами. Відносини між національними та місцевими рівнями влади, закріплені в конституції та нормативно-правовій базі країни, а також те, як вони застосовуються на практиці, є основними факторами, що сприяють, або стримують розвиток демократії на місцевому рівні. Нев останню чергу це пов'язано з тим, що місцевий орган влади повинен значним чином відрізнитися від національного уряду, щоб здійснювати свій власний вплив. Щоб зрозуміти сфери відповідальності, рівні влади та повноваження на місці, важливо пояснити структуру державного управління та втілення децентралізації на практиці.

Потрібно також дати пояснення відносин між центральним урядом та місцевими органами влади з історичної точки

зору, яким чином розподіл влади поступово закріплювався юридично, оскільки цей фактор відрізнятиметься в залежності від місцевості. Федеральні, конфедеративні та унітарні системи правління розвиваються по-різному та мають свої власні відмінності в субнаціональній демократії, наприклад, тому що, правила застосовуються по-різному в межах країни. Це задає унікальну місцеву динаміку – як позитивну, так і негативну. Серед потенційних гострих проблем, пов'язаних з адміністративно-територіальним поділом, можна виділити управління податками та ресурсами, земельні права або стан маргіналізованих соціальних груп, особливо корінних народів та переселенців. В крайньому випадку це може призвести до озброєних конфліктів. Тому питання впливу місцевих органів влади і ступеню автономії місцевих органів влади та общин у перемовинах і є базовою проблемою демократії на місцевому рівні.

Вставка 2.1.

Децентралізація

Децентралізація – це форма правління та захід з реформування політико-адміністративної системи, що поширився у всьому світі, зазвичай в результаті різноманітних внутрішніх та зовнішніх тисків щодо проведення децентралізації. Дизайн децентралізації країни та його відношення до демократії на місцевому рівні визначається місцевими умовами, потребами та стимулами щодо проведення децентралізації. Відтак, способи та наслідки децентралізації різняться в залежності від місцевості.

Незважаючи на різницю способів та наслідків децентралізації, за різних умов, є типології, корисні для опису схеми децентралізації країни. Ці загальні типології означають або (а) сферу, або (б) хто кому звітує та хто перед ким відповідає в умовах децентралізації. Як правило, типології за сферою включають адміністративну, політичну, фіскальну та економічну або ринкову децентралізацію; а типологія за ланцюжком типів підзвітності та відповідальності включає деконцентрацію, деволюцію та делегування влади.

Усі ці види децентралізації стосуються передачі повноважень, здебільшого різним рівням влади та політичним діячам, хоча у деяких випадках делегують (напів)приватним організаціям.

Вставка 2.1. (П.)

Процес децентралізації може мати позитивний вплив на демократію на місцевому рівні, особливо тому, що він здатний наблизити владу до народу. Однак децентралізація не призводить автоматично до виникнення народного контролю за прийняттям владних рішень та рівноправності громадян щодо здійснення такого контролю та не обов'язково приносить результати демократії. Тому необхідно пам'ятати, що, в залежності від місцевих умов, на практиці децентралізація по-різному проявляється та впливає на демократію на місцевому рівні; демократія на місцевому рівні може розвиватися і поза процесами децентралізації та навпаки.

- *Безпека людини*

Безпека людини обов'язкова для встановлення мінімальних умов, за яких формальна демократія може діяти на практиці та за яких можливо забезпечити мир.¹⁹ Для функціонування демократії території потрібно забезпечити фізичну та економічну безпеку.

Оцінювання демократії на місцевому рівні вимагає попереднього, але глибокого аналізу факторів, що впливають на мир та безпеку людини. Деякі з найбільш характерних проблем, пов'язаних з безпекою людини та миром на місцевому рівні, стосуються бідності, нерівності та безробіття; доступу до ресурсів; стихійних лих; виключення меншин/соціально відчужених груп; гендерної дискримінації; насилля зі сторони державних та недержавних збройних сил та злочинних організацій (наприклад, пов'язані з торгівлею наркотиками або зброєю, видобутком ресурсів або конфіскацією землі). Всі ці соціальні ситуації є дуже складними, і вони рідко пов'язані безпосередньо з єдиним фактором. Позаяк, ці умови є спільними труднощами в конфліктних ситуаціях та часто призводять до насилля та конфлікту.

Вставка 2.2.

Не завдавайте шкоду

В деяких розколених, нестабільних та конфліктних регіонах ця частина аналізу стану справ на місцевому рівні може призвести до висновку, що проведення оцінювання демократії буде неможливим, небажаним або навіть ризикованим та загострюватиме існуючу напругу та/або конфлікти. За цих

Вставка 2.2. (П.)

обставин оцінювання потрібно спланувати таким чином, щоб враховувався вищезазначений фактор. Наприклад, у випадку майбутніх виборів у поляризованому регіоні краще буде відкласти оцінювання до проведення виборів. В ситуаціях, коли ризики вважаються занадто високими, може бути навіть більш доцільним відкласти проведення оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Хоча стан демократії на місцевому рівні залежить від наявності конфлікту та рівня безпеки, на цьому етапі він не повинен використовуватися як засіб вирішення або пом'якшення конфлікту, хоча він може об'єднати спільноти навколо оцінювання та реформування їх демократії.

Питання для виявлення основних факторів

Нижче – інформація про сфери та деякі основні запитання, які необхідно висвітлити в аналізі стану справ на місцевому рівні. Аналіз стану справ на місцевому рівні повинен бути головною вихідною точкою та постійно надавати інформацію про компоненти стану демократії на місцевому рівні, необхідні для проведення оцінювання. Однак, хоча вказані напрямки роботи є важливими питаннями для оцінювання місцевої ситуації, групи, залучені до процедури оцінювання, несуть основну відповідальність за прийняття рішень про те, які запитання можуть бути доцільними для розуміння особливостей якості демократії адміністративно-територіальної одиниці, що оцінюється.

Вставка 2.3.**Аналіз стану справ на місцевому рівні: питання для виявлення основних факторів**

Аналіз стану справ на місцевому рівні є основою оцінювання стану демократії на місцевому рівні та допомагає сформувати уявлення та розтлумачити результати оцінювання.

А. Історичні, географічні, соціально-економічні та демографічні дані

Основне запитання: Які основні історичні, географічні, соціально-економічні та демографічні характеристики адміністративно-територіальної одиниці є важливими для розуміння стану демократії?

Вставка 2.3. (П.)

Запитання для проведення оцінювання:

- a. Які найважливіші історичні події сформували адміністративно-територіальну одиницю?*
- b. Які основні географічні характеристики та кордони адміністративно-територіальної одиниці?*
- c. Чи існує особливий адміністративно-територіальний поділ, і якщо так, яке відношення він має до самоуправління корінних народів або меншин?*
- d. На яких ресурсах або стараннях базується місцева економіка і хто володіє ними/контролює їх?*
- e. В якій мірі існування та/або відсутність природних ресурсів впливає на адміністративно-територіальну одиницю?*
- f. В якій мірі адміністративно-територіальна одиниця відчуває негативний вплив на навколишнє середовище та соціально-економічний вплив в результаті зміни клімату?*
- g. Які соціальні розбіжності та прошарки суспільства створені місцевими економічними умовами?*
- h. Чи можна виділити якісь культурні, релігійні, етнічні або мовні групи громадян?*
- i. В якій кількості в адміністративно-територіальній одиниці присутні мігранти?*
- j. Який демографічний склад адміністративно-територіальної одиниці в плані статі та віку?*
- k. Чи існує згода щодо історичного розвитку, географічних меж та/або соціально-економічних та демографічних характеристик адміністративно-територіальної одиниці серед різних груп в суспільстві?*

В. Роль та вплив місцевих органів влади

Основне запитання: Яка роль та який вплив місцевих органів влади в інституціональній структурі країни?

Запитання для проведення оцінювання:

- a. Як можна описати інституційні структури та відносини між національними, регіональними/районними та місцевими рівнями?*
- b. Які основні демократичні (або політичні) інститути та процеси, встановлені на місцевому рівні?*
- c. Чи прийняла країна політику та рамковий механізм децентралізації?*
- d. Якщо так, який це тип децентралізації? Деконцентрація, деволуція та делегування влади або їх поєднання? Які її основні характеристики та структури?*

Вставка 2.3. (П.)

- e. Які повноваження та права на прийняття рішень надають інституціональні та політичні механізми адміністративно-територіальній одиниці, що підлягає оцінюванню, щодо проведення децентралізації?
- f. На якому рівні влади розробляється державна політика?
- g. В якій мірі адміністративно-територіальна одиниця незалежна у створенні ресурсів та здійсненні контролю над ними?
- h. Які вертикальні та горизонтальні структури відповідальності існують офіційно?
- i. Чи існують будь-які традиційні, загальноприйняті або релігійні структури управління, що відіграють роль в управлінні адміністративно-територіальною одиницею?
- j. Які існують впливові зовнішні інститути або (незаконні) впливові особи в адміністративно-територіальній одиниці?

С. Безпека людини

Основне запитання: Який загальний рівень безпеки людини в адміністративно-територіальній одиниці?

Запитання для проведення оцінювання:

- a. В якому масштабі протягом останніх років мали місце стихійні лиха, голод, посуха або хвороби?
- b. Чи відбувалися будь-які (збройні) конфлікти, і які сторони були пов'язані з ними?
- c. В якій мірі ці загрози безпеці людини вплинули на життя та умови проживання людей в адміністративно-територіальній одиниці?
- d. Які інститути/особи, згідно припущень, можуть запобігти цим загрозам безпеці людини та вирішити їх, а також відіграти роль в запобіганні та вирішенні конфлікту?
- e. Чи здійснюють на території адміністративно-територіальної одиниці діяльність організовані злочинні мережі або угруповання, незаконні, парамілітарні сили, приватні армії або місцеві воєначальники?
- f. Чи правоохоронні органи на місцевому рівні здійснюють свою діяльність прозоро і чи здійснюється належним чином контроль за їх діяльністю за допомогою демократичних механізмів?
- g. Яким чином проблеми, пов'язані з безпекою людини, по-різному впливають на жінок та чоловіків?

Вставка 2.3. (П.)

б. В якій мірі ці проблеми по-різному впливають на різні групи населення адміністративно-територіальної одиниці?

2.3. Компоненти оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні має на меті допомогти в оцінюванні демократії на місцевому рівні шляхом аналізу трьох основних компонентів демократії на місцевому рівні:

1. громадянство, рівні права та правосуддя;
2. представницькі та підзвітні процеси та інститути; і
3. громадянська ініціатива та участь.

Нижче – коротко про кожен з компонентів та важливі питання, по кожному з них.

Компонент 1: Громадянство, рівні права та правосуддя

Демократія починається з громадянина. Як наслідок, суть першого компоненту системи – це позиція та права громадянина та здатність місцевих органів влади забезпечити рівні права та свободи всіх людей, що проживають на територіально-адміністративній одиниці. В глобалізованому світі ця відправна точка ускладнюється присутністю людей, які не є громадянами – людей, що не були зареєстровані при народженні, мігрантів без необхідних документів, осіб без громадянства, біженців та людей, що шукають притулку – чий права часто дуже обмежені, або вони позбавлені цих прав.

Загальноприйняті поняття прав та громадянства ризикують втратити зміст в щоденному житті людей, якщо вони слугують виключенню, а не залученню бідних та безпомічних людей.²⁰ Тому в оцінюванні стану демократії на місцевому рівні використовується широке всеохоплююче тлумачення терміну «громадянство» та ставиться запитання про те, яким чином громадянство на місцевому рівні визначається та використовується як в теорії, так і на практиці. Сюди входить аналіз юридичних, соціальних, економічних та просторових характеристик громадянства, а також таких складних питань як соціальна або економічна ізоляція,

расова дискримінація або існування етнічних гетто та конфліктів, що виникли на ґрунті захисту самобутності.

Вставка 2.4.

Всебічне тлумачення терміну «громадянин»

Питання громадянства лежить в основі демократичної практики, і тому важливо проаналізувати поняття громадянина та його застосування. Громадянство як термін, часто викликає суперечки та має різні значення, встановлені різноманітними культурами, зацікавленими особами, ідеологіями та правовими системами. Незважаючи на ці відмінності, прагнення громадянства часто включають основні цінності, включаючи поштовх до соціальної справедливості та самовизначення, а також почуття горизонтальної солідарності. Це багатопланове поняття, що включає в себе свободу вибору, ідентичність та дії самих людей.²¹ З вузької правової точки зору, громадянин – це особа, що відповідає вимогам, викладеним в конституції та будь-якому законі, прийнятому задля надання національності або громадянства. Це визначення часто є причиною дій або бездіяльності уряду по відношенню до різних груп. Однак коли термін «громадянин» в основному розглядається з юридичної точки зору, він може виключати тих осіб, які можуть також проживати в адміністративно-територіальній одиниці та повинні мати таке ж законне право очолювати демократію на місцевому рівні або іншим чином бути її частиною.

Тому, в контексті системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні термін «громадянин» вживається у широкому, інклюзивному значенні, щоб під час оцінювання приділити однакову увагу питанням, проблемам та правам тих людей, що проживають в адміністративно-територіальній одиниці, незважаючи на те, звідки вони, де проживали, зареєстровані і який їх імміграційний статус.

Одним з основних викликів, для демократичних держав сьогодні є повне та ефективне залучення усіх людей, що проживають у місцевості, до процесів прийняття рішень, що впливають на їх життя. Тому, при проведенні будь-якого оцінювання якості демократії треба зауважити, в якій мірі всі особи, що проживають в межах територіально-адміністративної одиниці, однаковим чином сприймаються як люди, а відтак наділені правами на права та свободи незалежно від їхньої національності, віку, місця проживання, статі, національної чи етнічної приналежності,

кольору шкіри, релігії, мови чи будь-якого іншого статусу. Наприклад, під час оцінювання якості демократії на місцевому рівні необхідно завжди аналізувати, як ставляться до (нелегальних) іммігрантів, біженців та внутрішньо переміщених осіб в межах територіально-адміністративної одиниці.

Оцінка рівних прав в демократичному суспільстві потребує уваги до способів, в які громадянські, політичні та соціально-економічні права (груп) громадян реалізуються, дотримуються та захищаються. Сюди входить розуміння міри, в якій уряди зіштовхуються з викликами при сприянні здійсненню деяких з цих прав, наприклад, розширення прав голосу відособлених соціальних груп, що проживають в державі, таких як корінні/племені народи, мігранти, внутрішньо переміщені особи та біженці. Ці виклики часто стосуються надання громадянства та дозвільних документів на право перебування, що вимагає від місцевих органів влади належного рівня адміністративної та суддівської правоздатності та ефективних судових органів.²²

Люди дійсно – і з повним правом на це – оцінюють та аналізують якість демократії з точки зору її здатності забезпечити їх громадянські та політичні права, а також економічні, соціальні та культурні права, від яких залежить мінімально пристойне людське життя.²³ Попри гарантію рівних громадянських та політичних прав, а також соціальних, економічних та культурних прав часто закріплених в конституції та законах на національному рівні, на практиці наявність або брак доступу до реалізації та рівного здійснення цих прав проявляється на місцевому рівні.

Гарантія громадянських та політичних прав включає оцінювання того, в якій мірі люди можуть мати власну думку, висловлювати її, об'єднуватися, збиратися та організовуватися, сповідувати свою релігію, голосувати або балотуватися на виборах. Ці права очевидно необхідні для участі в політичному процесі разом з іншими і тому є невід'ємною частиною демократичного життя.

Незважаючи на те, що включення економічних, соціальних та культурних прав в оцінювання демократії часто оспорюється, особливо серед людей, що розглядають демократію лише як явище, обмежене інститутами та процесами прийняття рішень, а не результатами, що створюються цими інститутами та процесами, таке включення відіграє важливу роль. Однак навряд чи хто стане заперечувати, що економічні, соціальні та культурні

права – зокрема право на належний рівень життя, освіти, житло та охорону здоров'я – необхідні для фактичного здійснення громадянських свобод та політичних прав.

Оскільки повноваження з надання послуг з охорони здоров'я, освітніх послуг, послуг з водопостачання, покращення санітарних умов та безпеки (наприклад, поліція) все частіше передаються місцевим органам влади, місцевий рівень створює можливість для місцевих органів влади здійснювати на практиці соціальні, економічні та культурні права. Проте, часто місцеві органи влади в значній мірі залежать від державної політики та ресурсів, яких може бракувати для виконання вимог громадян щодо соціальних та економічних прав. Тому, оцінювання стану демократії на місцевому рівні має на меті не лише надати докази про зв'язок між якістю демократії на місцевому рівні та соціально-економічними правами, а, що більш важливо, систематично визначати переваги та недоліки у здійсненні цих прав задля розробки ефективної політики та програм як на місцевому, так і на національному рівнях.

Аналізуючи питання того, в яких масштабах реалізуються громадянство та рівні права, надзвичайно важливо оцінити те, в якій мірі всі члени адміністративно-територіальної одиниці послідовно та однаково дотримуються законодавства та захищені законом, а також мають доступ до правосуддя, щоб вимагати того, що належить їм по праву, – тобто оцінити верховенство права та доступ людей до правосуддя.

Верховенство права та доступ до правосуддя особливо важливі в суспільствах, що постають з конфлікту або проходять процес демократизації, оскільки вони можуть зіштовхнутися з надзвичайно складними проблемами, пов'язаними з вирішенням порушень прав людини, що існували в минулому. Якщо розглядати верховенство права не лише як інструмент (місцевого органу влади) уряду, але і як правило, якого зобов'язане дотримуватися все суспільство, включаючи уряд, воно надзвичайно важливе для просування принципу демократії. Зміцнювати верховенство права та доступ людей до правосуддя потрібно не лише шляхом застосування норм та процедур. Необхідно робити суттєвий акцент на захисті прав та просуванні принципу інклюзивності, таким чином створюючи основу для захисту прав в рамках ширшого обговорення на тему розвитку людини.²⁴

Верховенство права та доступ до правосуддя є однією з тих ділянок, де права та можливість здійснювати ці права часто обмежені для жінок. Більше того, люди з різних спільнот можуть знаходитися в різних ситуаціях. Наприклад, жінки з національних меншин можуть постати перед непропорційними перешкодами при захисті своїх прав. Тому важливо розуміти, як виникають та розвиваються гендерні відмінності.

Компонент 2: Представницькі і підзвітні процеси та інститути

В другому компоненті оцінювання основна увага приділяється інститутам та процесам, що відіграють важливу роль у захисті та підтримці демократичного життя на місцевому рівні та необхідні для забезпечення діяльності представницьких та підзвітних місцевих інститутів і процесів. При здійсненні будь-якого оцінювання демократії на місцевому рівні необхідно брати до уваги, в якій мірі ці інститути та процеси здатні ефективно розвивати свої спільноти та представляти громадян відповідно до їх повноважень, а також те, в якій мірі місцеві чиновники притягуються до відповідальності за допомогою демократичних засобів.

Процеси

У демократичній системі вибори є основним процесом, за допомогою якого громадяни вибирають своїх представників на конкретний встановлений період часу. В ідеалі громадяни здатні уповноважувати своїх представників діяти від їх імені та контролювати національні інтереси та осіб, що приймають рішення, за допомогою виборів. Тому вибори є центральною платформою, за допомогою якої громадяни беруть участь в демократичній політиці.

Місцеві вибори часто вважаються дієвішими за національні, в плані наближення політичних представників до народу, кращого розуміння місцевими представниками потреб та проблем їх спільнот, виправдання очікувань та задоволення прагнень народу шляхом політичного процесу. Однак дієвість місцевих виборів залежить від того, які політичні, фінансові та адміністративні повноваження передані місцевим органам влади.

Вибірчі системи можуть в більшій або меншій мірі сприяти участі жінок в політиці. Враховуючи низький темп зростання представництва жінок в керівних органах у світі, використовуються різні позитивні дії, для вирішення питання

гендерної нерівності в процесі прийняття рішень, в тому числі і на місцевому рівні. Зазвичай – це виборчі квоти. Є три види гендерних квот, що використовуються в політиці: зарезервовані місця в парламенті, законодавчо та добровільно закріплені квоти політичних партій.²⁵

Аналогічно, те, наскільки виборча система чутлива до потреб меншин та маргіналізованих груп, впливатиме, наприклад, на управління соціальною згуртованістю та етнічним та соціокультурним розмаїттям на місцевому рівні. Виборче законодавство, що також притаманне для місцевого рівня, може включати виборчі пороги для партій меншості та позитивні дії (напр. сприяння додатковому представництву).

У демократичній системі законна участь громадян у таких процесах, як розробка політики, планів розвитку та їх реалізації відіграють важливу роль у вираженні громадянами своїх думок щодо напрямків політики. Законна участь допомагає громадянам притягувати чиновників до відповідальності за їх дії, щоб чиновники виконували свої посадові обов'язки із врахуванням вимог та потреб населення. Такі механізми участі можуть включати консультативні дії уряду в сфері планування та розробки бюджету, прямі механізми демократії²⁶, наприклад, консультативні референдуми, ініціативи з відкликання посадовців з посади або громадянські ініціативи, а також відносно нову область електронної демократії, значення якої постійно зростає з огляду на той факт, що досягнення в області інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) за останні десять років призвели до значних змін у місцевому самоврядуванні. Уряд може, наприклад, використовувати ІКТ для оцінювання інтересів громадян. Інші форми офіційної участі громадян можуть включати слухання в радах, комітети з визначення пріоритетів в наданні послуг або учасницького бюджетування або дорадчі форуми, організовані владою.

Незважаючи на свою важливість, офіційна участь громадян може не завжди бути належним інструментом для залучення громадськості, яка, як вважається або очікується, повинна приймати участь. Наприклад, на офіційних урядових консультаціях та слуханнях на практиці може бути присутня лише невелика група людей, або вони можуть відбуватися за участю місцевих організацій, а не осіб (наприклад, у зв'язку з вимогами участі неурядових організацій). Більше того, не всі громадяни можуть знати про існування таких методів, або вони

можуть надавати перевагу неофіційним формам самоорганізації за межами місцевих органів влади (дивіться Компонент 3).

Інститути

У більшості адміністративно-територіальних одиниць політична влада знаходиться в руках місцевих керівних органів влади, що зазвичай належать до виконавчої, законодавчої або судової гілки влади.

На регіональному та місцевому рівнях політичні органи влади, як правило, складаються з наступних інститутів: на виконавчому (або адміністративному) рівні – губернатор області, прем'єр-міністр провінції, префект, мер або більш колективна форма місцевого органу влади; і на законодавчому рівні – державний або провінційний законодавчий орган штату, парламент або рада.²⁷ Правоохоронні органи влади, такі як місцева поліція або військові частини, розташовані в регіоні, часто також належать до виконавчої гілки влади. Повноваження та обов'язки цих органів влади часто зазначені в законах та нормативно-правових актах, але лише практика показує, в якій мірі вони насправді носять представницький та підзвітний характер та виправдовують очікування місцевого населення.

Ці політичні інститути зазвичай доповнюються місцевими судами та суддями, а також іншими органами з вирішення суперечок та конфліктів, функція яких полягає у незалежному та неупередженому розслідуванні кримінальних злочинів або насильницьких дій та пом'якшенні конфліктів і напружень на місцевому рівні (відповідно до Компоненту 1 розділу про верховенство права). Разом із згаданими законодавчими та виконавчими органами влади вони формують основні інститути для забезпечення діяльності системи стримувань та противаг. Вони також створюються задля забезпечення здійснення цивільного контролю над збройними силами та поліцією на місцевому рівні, наприклад, для того, щоб вони діяли відповідно до демократичних принципів та надавали однаковий захист як громадянам, так і не громадянам.

Ефективні політичні партії також необхідні для демократії на місцевому рівні. В ідеалі вони об'єднують інтереси громадян, що мають подібні думки або потреби та трансформують їх у місцеві правила та програми, які потім представляють уряду як альтернативні платформи. Місцеві відділення партій постійно формують кістяк національних політичних партій. Вони можуть

проводити виборчі кампанії безпосередньо серед виборців, призначати кандидатів, наймати членів, навчати людей брати участь в роботі уряду та голосувати та таким чином визначати національні та місцеві виборчі маніфести. Централізовані та децентралізовані партії створюють різні можливості для залучення громадян і дають різні результати управління, а також по-різному реагують на вимоги та бажання виборців.

Там, де місцевих політичних партій практично немає або вони слабкі, можуть виникати інші форми політичних організацій. Це можуть бути коаліції політичних груп, які офіційно не є політичними партіями, але висувають обмежену кількість кандидатів із конкретно розробленою виборчою програмою.

Існування сильних місцевих інститутів не означає автоматично, що вони здійснюють свою діяльність демократичним чином або що їх діяльність призводить до демократичних результатів. Їх здатність ефективно діяти в значній мірі залежить від багатьох факторів, таких як політична система, чинні виборчі закони та нормативно-правові акти, закони та нормативно-правові акти щодо децентралізації та/або партійні закони та нормативно-правові акти, існуючі внутрішні процедури та можливості, наявні ресурси, рівні негативного/позитивного зовнішнього впливу, а також такі заходи, як системи гендерних квот або позитивні дії для маргіналізованих груп.

Особисті відносини з виборцями допомагають політикам, здобувати довіру, та розуміти невідкладні проблеми та потреби людей. Однак в деяких середовищах особисті контакти також полегшують створення патронажних мереж або стають поштовхом до насилля. Те ж саме стосується того, яким чином здійснюють свою діяльність інші інститути. Тому оцінювання діяльності цих інститутів також включає дії посадовців, з яких складаються ці інститути: членів місцевих рад, мерів, суддів, посадових осіб поліції або лідерів партій. Це особливо стосується їх чесності при виконанні посадових обов'язків. Чесність громадського життя тісно пов'язана з проблемою корупції, пошуком ренти та патронажем і має критичне значення, адже довіра до державних службовців відіграє ключову роль для ефективності демократії на місцевому рівні.²⁸

Міське самоврядування може бути закріплене як в традиційних, так і сучасних інститутах. Тому ще одним питанням, що представляє собою особливий інтерес для демократії

на місцевому рівні, є роль та вплив традиційних, звичаєвих або релігійних інститутів, наприклад, як це практикується певними корінними або консервативними общинами, або як частина монархічної традиції. У деяких країнах старі інститути були скасовані у зв'язку з їх символічною роллю або вважаються недоречними в рамках демократії на місцевому рівні, тоді як в інших країнах вони пристосувалися, та залишаються впливовими носіями влади.

Традиційні інститути можуть бути організовані неофіційно або бути офіційною частиною уряду. Лінія розмежування між сучасною та традиційною владою може бути розмита, наприклад, коли традиційні лідери відіграють важливу роль в місцевих органах влади²⁹ або стають політиками.

Напруження, що виникає в результаті поєднання сучасних та традиційних інститутів влади, можна побачити в різних формах та проявах у всьому світі. У деяких ситуаціях нелегкі відносини між сучасними та традиційними інститутами влади можуть ставати джерелом нестабільності,³⁰ наприклад, коли традиційні інститути перешкоджають місцевому розвитку, призводять до етнічних конфліктів або виключають жінок та/або етнічні, расові чи релігійні групи з політичних процесів. Традиційні органи влади можуть також вносити свій позитивний вклад, наприклад, беручи участь в діях, направлених на підвищення рівня надання державних послуг на місцевому рівні, слугуючи громадянською платформою для обміну інформацією, шляхом мобілізації ресурсів для місцевих ініціатив або скерування зусиль на попередження та вирішення конфлікту.

Для всіх інститутів, як сучасних, так і традиційних, важливо визначити, чи в однаковій мірі в плані кількості, якості та рівня впливу залучаються чоловіки та жінки, молодь та старші люди і, наприклад, релігійні, етнічні та/або маргіналізовані групи.

Компонент 3: Громадянська ініціатива та участь

Третій компонент системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні присвячений каналам та механізмам для активної, неофіційної участі громадян, що має місце незалежно, за межами встановлених місцевих інститутів та процесів. В той час, як другий компонент системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні включає розгляд питання, в якій мірі

державні процеси та інститути можуть створювати механізми для залучення громадян, цей третій компонент, в основному, оцінюватиме, наскільки самі громадяни проявляють ініціативу до участі в демократичному житті та вимагають і здійснюють свої права та свободи на практиці.

Для активного громадянства потрібно, по-перше та найважливіше, щоб інституціональна нормативно-правова база гарантувала права громадян об'єднуватися задля вирішення проблемних питань, і щоб ці права були захищені в рамках верховенства права (про що йдеться в Компоненті 1). Це особливо стосується маргіналізованих груп, які часто не можуть безпечно висловити свої потреби. Такі гарантії поваги та захисту прав людини зазвичай закріплені законодавством країни. Щоденний захист та дотримання таких прав повинні виражатися у щоденній взаємодії людей з місцевими органами влади та один з одним; іншими словами, в динамічних вертикальних відносинах між громадянами та місцевими органами влади та насиченій горизонтальній взаємодії громадян між собою.

«За своєю суттю демократія означає, що громадяни беруть участь у діяльності уряду і що уряд однаково ставиться до громадян. Періодичне проведення виборів є встановленою формою реалізації кожного з цих ідеалів. Поглиблення демократії вимагає виходу за рамки звичайних виборів задля вжиття подальших заходів з метою зміцнення громадянства та демократизації суспільства».

Бенджамін Голдфранк³¹

Активне залучення громадян у суспільні справи – центральна складова для побудови більш ефективної демократії на місцевому рівні, не в останню чергу тому, що демократичні інститути залежать в однаковій мірі як від гарантії та захисту прав громадян, так і від пильного та активного громадянського суспільства для їх ефективного функціонування.³² По суті, активна участь громадян важлива сама по собі незважаючи на рівень її впливовості.

Ключову роль для досягнення результативної та активної участі громадян в місцевих справах відіграють доступ до інформації, особи, відповідальні за прийняття рішень, та процеси прийняття рішень, а також наявність (неофіційних) платформ та можливостей для дій та дискусій громадян. Сьогодні громадяни можуть або зустрітися в реальності в громадських місцях – скверах

або парках міста – або використати ІКТ для (онлайн) діалогу та обговорення.

Такі форми та способи вираження активної участі громадян включають:

- волонтерство;
- громадську діяльність;
- вуличні протести;
- додаткове надання державних послуг;
- дорадчі неурядові форуми;
- інтернет-платформи;
- громадянські рухи;
- петиції; і
- громадські кампанії.

Важливими сприятливими факторами для цих форм залучення громадян є свобода слова та самовираження, свобода зібрань та об'єднань, а також право на публічне висловлення протесту. Для них також потрібна наявність альтернативних учасників (на додаток до офіційних політичних та адміністративних інститутів) для співпраці на місцевому рівні, таких як організації громадянської участі, приватний сектор та партнери з розвитку.

Міцна місцева мережа добровільних асоціацій будь-якого типу, включаючи організації громадянського суспільства, додає динаміки відносинам, за допомогою яких громадяни можуть управляти своїми власними справами та впливати на місцеву політику. Активність життя таких асоціацій також є важливою умовою для забезпечення реагування місцевих органів влади та надання державних послуг, що відповідають потребам місцевого населення.³³

Роль соціальних рухів/рухів громадян в цьому контексті заслуговує особливої уваги, оскільки часто вони є важливими засобами для об'єднання інтересів на місцевому рівні. В певному сенсі ці рухи можуть прирівнюватися до політичних партій та можуть бути носіями влади, що відображають домінуючі соціальні сили, такі як землевласники або групи фермерів, ділові кола, впливові еліти або сім'ї, племенні зв'язки, місцеві протестні рухи що розвиваються знизу до гори. Ці рухи відображають думку груп зацікавлених громадян або груп активістів, наприклад, коаліції між групами, що виступають на захист довкілля.

Участь населення є засобом, за допомогою якого громадяни здійснюють народний контроль за своїми лідерами та рішеннями, що приймаються ними. Однак люди можуть приймати дійсно активну участь лише тоді, якщо вони володіють всією інформацією. Тому важливим показником якості демократії є право на отримання інформації та здатність отримати фактичний доступ до інформації.

Незалежні та плюралістичні ЗМІ в їх різних формах (включаючи друковані ЗМІ, радіо та телебачення та онлайн ЗМІ) можуть служити платформами для участі населення, обміну інформацією в спільнотах та мобілізації громадян. Як «сторожові пси суспільства», незалежні журналісти важливі для притягнення місцевих органів влади до відповідальності та виявлення демократичних недоліків, таких як неефективна робота інститутів, шахрайство під час виборів або корупція. Однак в реальності в багатьох країнах не всі ЗМІ незалежні або доступні для всіх прошарків суспільства. Тому все більшого значення набуває визначення того, в якій мірі місцеві, а також (між)національні новини та інформація однаково доступні усім прошаркам суспільства і наскільки незалежно здійснюють (чи можуть здійснювати) свою діяльність ЗМІ у відповідній місцевості.

Протягом останніх років виникнення мобільних технологій в цілому та особливо соціальних мереж надало громадянам можливість прямо та без зволікань висловлювати свої думки. Ці інструменти неоціненні для громадян, оскільки останні перетворюються з простих одержувачів інформації на громадян, які здатні більш активно висувати вимоги. Це не означає, що дебати в соціальних мережах завжди впливають на процес ухвалення рішень, або те, що мережі не використовуються у деяких ситуаціях для поширення конфлікту. Соціальні мережі створили нові можливості для висунання громадянами на місцевому рівні своїх політичних інтересів та самоорганізації навколо них³⁴, навіть за межами кордонів своєї країни.

Вставка 2.5.

Демократія участі в муніципалітеті Кап-Аїтьєн

Стан демократії на місцевому рівні Північного департаменту Гаїті 2010 року³⁵ описує переваги та недоліки аспектів залучення до участі в рамках демократії на місцевому рівні в муніципалітеті Кап-Аїтьєн наступним чином:

НЕДОЛИКИ	Переваги
<ul style="list-style-type: none"> • Відсутність процесу офіційного консультування з іншими ключовими учасниками, такими як релігійні лідери, громадянське суспільство, приватний сектор і т. д. • Відсутність політики для забезпечення доступу жінок, молодих людей та інших маргіналізованих груп до процесу прийняття рішень • Забагато розбіжностей у громадянському суспільстві • Відсутність офіційних та регулярних зустрічей між різними дійовими особами муніципалітету • Маніпуляція відомими організаціями на користь політичних рухів, особливо у передвиборчий період, що часто призводить до застою міста в плані розвитку • Втручання міжнародних організацій • Відсутність відкритості та бажання вислуховувати з боку обраних посадовців • Відсутність участі опозиції в процесі прийняття рішень (за відсутності асамблей) • Зв'язок громадян з мером не є легкодоступним • Відсутність опублікованої фінансової звітності задля більшої прозорості • Офіс мера практично або взагалі не співпрацює з представником Департаменту • Погані відносини між офісом мера та Торгово-промисловою палатою • Відсутність офіційної системи для слухання скарг громадян (окрім можливості організації зустрічі із мерами) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективні та чисельні організації громадянського суспільства • Значний ступінь залучення церков до розвитку муніципалітету та існування комітетів за участю як представників церкви, так і держави • Значна присутність ЗМІ у муніципалітеті, дуже детальне висвітлення місцевих новин • У порівнянні з минулим ЗМІ менше контролюються та менше залякуються державою та політичними партіями • Значний вплив неурядових груп на діяльність держави • Значна присутність іноземних кредиторів • Свобода висловлення думки для опозиційних партій без ризику залякування • Інформація громадянам надається державними органами влади за допомогою ЗМІ • Бажання державних органів влади підвищити прозорість шляхом створення веб-сайту та публікації звіту про їх перші 100 днів при владі • Міжнародні неурядові організації намагаються підтримати діалог між учасниками • Досвід минулого успішно використовується в процесах планування, заснованих на принципі загальної участі, та в ініціативах за участю громадян • Високий рівень свободи висловлення думки та дій для громадянського суспільства

Вставка 2.5. (П.)

- Незначна кількість державних підприємств з участю приватного капіталу, а управління тими, що існують, здійснюється неефективно
- Відсутність співпраці між державними та місцевими неурядовими організаціями; лише між державними та міжнародними неурядовими організаціями
- Нездатність мобілізувати громадян в єдину силу

2.4. Взаємопов'язані питання

Хоча вищезазначені компоненти є вертикальними складовими оцінювання стану демократії на місцевому рівні, є декілька важливих питань, що виникають періодично, які завжди потрібно буде брати до уваги, про що б конкретно не йшлося. До цих питань входять:

- гендерна рівність;
- соціальна згуртованість та розмаїття;
- конфлікт та безпека; і
- демократія і розвиток.

Кожна з цих складових буде коротко обговорюватися нижче.

Гендерна рівність

Рівність між жінками і чоловіками³⁶ невід'ємна від демократії на усіх рівнях та широко визнається як передумова існування справді представницьких місцевих органів влади, що реагують на потреби населення. Включення та розширення прав та можливостей усіх статей в процес прийняття рішень на місцевому рівні мають дуже важливе значення; по-перше, як фундаментальне демократичне право, а, по-друге, як стратегія для гарантування, що місцеві процедури та програми реагують на потреби своїх виборців з урахуванням принципів гендерної рівності та справедливості. Тому інклюзивний процес включає сприяння в проведенні оцінювання з урахуванням гендерних факторів на усіх рівнях, аналіз доступу жінок та чоловіків до посад на місцевому рівні, на яких приймаються рішення (наприклад,

в якості обраних членів місцевих рад), а також оцінювання змісту місцевої політики та впливу місцевих органів влади на чоловіків та жінок в межах місцевих виборчих округах (наприклад, в якості осіб, що отримують послуги з охорони здоров'я на місцевому рівні).

Часто місцеві органи влади вважаються зручною відправною точкою на шляху жінок у політику, оскільки деякі фактори, що традиційно перешкоджають їх участі на національному рівні, вважаються менш інтенсивними на місцевому рівні, наприклад, вартість виборчих кампаній, час поїздки від дому, необхідний досвід у політичній боротьбі загалом та конкуренція всередині партії за висування в якості кандидата.³⁷ Проблеми, пов'язані з ефективною участю жінок на місцевому рівні, можуть бути ускладнені рядом структурних факторів, що призводять до гендерної нерівності. Окрім інших, ці фактори включають:³⁸

- загальний дисбаланс влади між жінками та чоловіками;
- поширені гендерні ролі та стереотипи в приватному та державному секторах;
- гендерні нерівності в соціально-економічному статусі та прибутку;
- брак соціальної мобільності;
- патріархальний суспільний устрій;
- асиметрію між офіційними правами та фактичними можливостями;
- гендерну дискримінацію та/або насилля;
- гендерні прогалини в писемності та освіті;
- виборчі практики, що неоднаковим чином впливають на можливості жінок та чоловіків перемогти на виборах;
- відсутність рівного ігрового поля між жінками та чоловіками в самих політичних партіях;
- відсутність доступу до фінансових та інших матеріальних ресурсів; та
- слабкі державні механізми для підтримки гендерної рівності

Ці проблеми проникають у приватний та державний сектори та можуть в тій чи іншій мірі проявлятися через різні форми гендерної дискримінації, виключення та маргіналізації.

Вставка 2.6.

Всесвітня декларація про роль жінок у місцевому самоврядуванні

Всесвітня декларація Міжнародного Союзу Місцевих Органів Влади (МСМОВ) про роль жінок у місцевому самоврядуванні,³⁹ прийнята у 1998 році, підкреслила, що «місцеве самоврядування

Вставка 2.6. (П.)

як невід’ємна частина національної структури управління є рівнем урядування, найбільше наближеним до громадян, і тому має найбільші можливості залучати жінок до процесу прийняття рішень щодо умов їх проживання та використовувати їх знання та вміння для поширення принципу сталого розвитку».

Соціальна згуртованість та розмаїття

Соціальна згуртованість та розмаїття є традиційними важливими елементами демократії на місцевому рівні, особливо в світлі того, що в багатьох місцевостях сьогодні – насамперед в агломераціях та в прикордонних районах – значна частина населення не є громадянами цієї країни.

Багато нових демократій світу виникли в результаті зовнішніх або внутрішніх конфліктів або падіння режимів, внаслідок чого на їх території проживає різне населення. Розмаїття, з одного боку, може стосуватися таких характерних демографічних факторів, як релігія, етнічна приналежність, стать, мова, сексуальна орієнтація, функціональні можливості, вік, клас та різне географічне розташування, а, з іншого, стосується різноманітних бачень ролі адміністративно-територіальної одиниці.

Результати багатьох досліджень вказують на той факт, що диверсифіковані суспільства часто зіштовхуються з проблемами, що не притаманні гомогенним спільнотам, як, наприклад, більша вразливість до спалахів внутрішніх конфліктів.⁴⁰ Виникнення нових та посилення існуючих напрямки міграції, обумовлене соціально-економічними, екологічними та політичними проблемами, і вплив діаспори та спільнот біженців, що призводить до зміни демографічних показників держав, також створюють нові виклики для ефективного функціонування місцевих демократичних практик.

Забезпечення повної та свідомої участі диверсифікованого населення у процесі прийняття рішень, що впливають на громадян на місцевому рівні, тягне за собою виникнення значних проблем. Ці проблеми можуть мати як адміністративний, так і ідеологічний характер, але все в більшій мірі визнаються важливими для суспільства факторами не лише з точки зору послаблення конфлікту, але і з огляду на дотримання принципів справедливого та дійсно інклюзивного

демократичного суспільства. Тому система оцінювання стану демократії на місцевому рівні підкреслює ідею інклюзивного та мультикультурного громадянства та заохочує збір та представлення деталізованих даних в частині, що стосується даного питання, задля впливу на політику, що буде реагувати на потреби та прагнення різних прошарків суспільства.

Вставка 2.7.

Деталізація даних: попередження

Деталізовані дані про такі фактори, як етнічна приналежність, каста та релігія, корисні, оскільки вони дозволяють визначити можливі напрямки виключення або дискримінації, що базуються на цих характеристиках. Часто маргіналізовані групи населення можливо побачити лише за допомогою деталізації даних. Без цього є ризик, що в подальших заходах та програмах не будуть взяті до уваги інтереси та погляди меншин та/або маргіналізованих груп. Однак це палка з двома кінцями, оскільки можновладці теоретично можуть використати ці деталізовані дані для посилення політики дискримінації і навіть для ще гірших цілей. Процес розробки політики, що базується на етнічних, релігійних, кланових та інших демографічних даних, може сприяти рівному представництву, але також може призводити до надзвичайної «етнізації» політики або її «об'єднання на племінній основі». Більше того, особи, яких це стосується, мають, крім того, погодитися на ідентифікацію в якості таких, що належать до зовнішньо наперед визначених груп. Логічно припустити, що є особи, які не бажають, щоб їх класифікували, та ідентифікують себе як громадяни. Звісно, особи, що проводять оцінювання повинні брати до уваги важливі питання розмаїття, але при вирішенні питання про використання деталізованих даних, що виходять за рамки загальноновизначених характеристик статі та віку, групи з проведення оцінювання мають проаналізувати двозначність деталізації даних та зважити всі за та проти в контексті цього оцінювання.

Легких відповідей на запитання про те, яким чином узгоджувати єдність та розмаїття, немає, особливо тому, що кожна демократія буде вирішувати цю напруженість по-різному. Більшість демократій законодавчо закріпили правила, що забороняють дискримінацію та підтримують включення в плані повного доступу до громадянських, політичних, соціальних та економічних прав. Однак все ж таки виникає запитання про те, яким чином тлумачити, реалізувати ці правила та дотримуватися їх на практиці.

Конфлікт та безпека

Як обговорювалося в Розділі 2.2., для функціонування демократії територія повинна запропонувати людині безпеку. Оцінювання демократії на місцевому рівні потребує ретельного аналізу та розуміння факторів, що загрожують безпеці людини та/або підривають її. Цей розділ служить нагадуванням про те, що конфлікт та безпеку необхідно брати до уваги не лише при аналізі конкретної ситуації, але й під час всього процесу оцінювання, незважаючи на їх складність.

Після визначення факторів, що можуть загрозувати безпеці людини (в рамках аналізу відповідної ситуації), важливо зрозуміти, яким чином вони впливають на якість демократії на місцевому рівні. Наприклад, насилля та організована злочинність створюють суттєві загрози для чесності демократичного процесу та інститутів, а часто і для самої життєздатності демократії на місцевому рівні. Незаконні суб'єкти можуть погрожувати або здійснювати тиск на можновладців, таким чином впливаючи на місцеву політику або результати голосування людей, підриваючи автономність місцевих посадовців та політиків, захоплюючи державні установи або перешкоджаючи введенню в дію законів, повільно руйнуючи верховенство права.⁴¹

Демократичні процеси та інститути на місцевому рівні – якщо вони мають належні ресурси, наділені належними повноваженнями та функціонують належним чином – теоретично мають усі можливості, щоби впоратися з насильницькими бунтами та втручанням кримінальних угруповань в демократичне життя, а також забезпечити необхідне врегулювання конфліктів та механізми їх вирішення. Однак під час оцінювання необхідно докласти зусилля для розкриття того, яким чином реалізувати цей ідеал на практиці на місцевому рівні. В реальності для належного розуміння конфлікту та безпеки слід враховувати ситуацію з місцевими силовими відомствами та судовою системою. У багатьох країнах, наприклад, традиційні механізми правосуддя відіграють ключову роль в конфлікті та врегулюванні конфліктів.

Насправді зв'язок між безпекою та демократією набагато складніший, ніж це описано тут, і його важко, якщо взагалі можливо, обмежити кордонами адміністративно-територіальної одиниці або місцевим рівнем. Водночас будь-яка оцінка повинна

відображати складний, а іноді неоднозначний зв'язок між демократією, конфліктом та безпекою.⁴²

Демократія та розвиток

У багатьох ситуаціях місцеві виборці, як правило, вважають, що між демократією та розвитком існує нерозривний зв'язок. Громадяни підтримують демократію не лише тому, що це сама по собі бажана ціль, але також тому, що з демократією приходить очікування вищої якості соціально-економічного та політичного життя. Громадяни очікують від своїх місцевих органів влади ефективного надання державних послуг задля задоволення їх потреб.

Стабільно високі рівні підтримки демократії у світі та невідповідно низькі рівні задоволення нею демонструють, що громадяни оцінюють якість демократії не лише на основі періодичних можливостей вибору політичних представників та лідерів, а й за результатами.⁴³

Зв'язок між демократією та розвитком часто згадується як один з найважливіших викликів для сьогоdnішнього світу. Основною проблемою в багатьох регіонах є відсутність економічної та соціальної вигоди від демократичних перетворень. Водночас процеси економічного розвитку та зовнішні чинники інколи підривають дії демократичних суб'єктів або ігнорують їх, послаблюючи їх ще більше. Демократія, будучи сама по собі цінністю, також черпає свою сталість і силу з можливості задовольняти очікування громадян – очікування того, що вона забезпечить соціально інклюзивний та сталий розвиток.⁴⁴

Вважається, що демократичні політичні процеси трансформують очікування та прагнення людей в політику та програми розвитку, націлені на покращення рівня їх щоденного життя. Нездатність демократичних інститутів ефективно надавати послуги в соціально-економічній сфері може послабити демократію. Тому місцевим органам влади необхідні реальні права, ресурси та повноваження для лідерів і представників для прийняття політичних та соціально-економічних рішень, що відповідають вимогам, потребам та реаліям спільнот в галузі прав людини. Це також вимагає введення в дію структурних механізмів та практик, що дозволяють та допомагають місцевим органам влади

та спільнотам здійснювати не лише право на участь у голосуванні при виборі місцевого керівництва та представників, але і суттєво впливати на прийняття, реалізацію, контроль та оцінку рішень, що стосуються їх соціально-економічного добробуту, та постійно вимагати підзвітності від місцевого керівництва.⁴⁵

Глава 3

Як проводити
оцінювання

Як проводити оцінювання

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні, маючи за мету підтримку внутрішньо розроблених політичних ініціатив та внутрішніх порядків денних реформ, ставить громадян в центр процесу оцінювання демократії. Як результат, це оцінювання, орієнтоване на реформи, ціль якого полягає як у тому, щоб максимально точно оцінити якість демократії, так і в тому, щоб створити можливість для громадян і надалі розвивати та зміцнювати демократію на місцевому рівні.

Оцінювання є двоетапним процесом, що об'єднує дослідження зі всебічним діалогом та дебатами. Тому оцінювання повинно проводитися професійно відповідно до прийнятих на міжнародному рівні стандартів у галузі соціальних досліджень, водночас гарантуючи активну участь та внесок місцевих громадян, як чоловіків, так і жінок, на різних етапах процесу.

Будь-які члени громадськості, зацікавлені в покращенні якості демократії на місцевому рівні, можуть ініціювати процес оцінювання, мобілізувати ресурси з цієї метою та використати систему оцінювання. Такими ініціаторами можуть виступати науково-педагогічні працівники, члени міської ради, державні посадовці, представники ЗМІ та організацій громадянського суспільства, а також політики, місцеві активісти та члени груп меншин.

Широке представництво дуже важливе для формування культури відповідальності за процес оцінювання та максимального розширення можливостей для впливу на процеси реформ у територіально-адміністративній одиниці, де проводиться оцінювання. Водночас це потребує знаходження правильного балансу між професійним та ефективним проведенням дослідження та сприянням активній та широкій участі місцевих громадян із урахуванням принципу етнічного та соціокультурного розмаїття.

Нижче стисло викладено основні етапи та рішення, поділені на вісім послідовних кроків. Такий поділ має на меті забезпечити належну підготовку, реалізацію та контроль за виконанням оцінювання.

Діаграма 3.1. Етапи оцінювання

3.1. Підготовка, часові рамки та створення партнерства

Перший крок – це підготовчий етап оцінювання, під час якого ініціаторам потрібно буде встановити необхідність у проведенні оцінювання, його ціль та практичну користь, підтвердити правильність часових рамок та спробувати залучити потенційних реформаторів від самого початку процесу через утворення партнерств на місці.

З'ясування практичної користі оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Тим, хто має намір ініціювати оцінювання стану демократії на місцевому рівні, слід ще до початку процесу з'ясувати, що роблять або зробили інші люди у цьому сегменті, та зрозуміти, якою буде практична користь системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні повинна доповнювати, а не дублювати роботу інших. Такий підхід, як правило, передбачає знаходження відповідей на такий перелік запитань:

- Які ще оцінювання демократії та управління було проведено в адміністративно-територіальній одиниці?
- Чи проводилися в цьому сегменті наукові дослідження, які стали б у нагоді?
- Чи проводилися за ініціативою спільноти аналітичні дослідження, якими можна було б скористатися?
- На чому ставився основний акцент?
- Хто проводив їх?
- З якою метою?
- Які підходи використовувалися при їх проведенні?
- Яким чином вони використовуються?
- Які результати вони мали?
- Які важливі аспекти залишаються недослідженими або варті того, щоб до них повернутися знову?

Основна ціль цих роздумів – визначити потребу, ціль та практичну користь системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні як доповнення до вже існуючих оцінок та визначень і прийняти рішення щодо того, чи допоможе оцінювання стану демократії на місцевому рівні покращити демократію на місцевому рівні, і якщо так, то яким чином. Ціль оцінювання може включати загальне підвищення рівня інформованості

серед місцевого населення, вплив на обговорення в суспільстві або розробку політичного порядку денного для здійснення реформ, а також урядову програму або оцінку політики. Часто ініціатори оцінювання хочуть досягти не одну таку ціль, а декілька.

Узгодження критеріїв оцінювання

Наступний крок полягає у визначенні відправних точок задля здійснення оцінювання та втілення його майбутніх результатів на практиці. По-перше, це час проведення оцінювання, визначитися з яким доволі легко. Це може бути важлива місцева подія, наприклад, зміна уряду, вибори, введення в дію нової конституції чи децентралізації або нещодавно отримана місцева автономія. По-друге, це змістовний критерій, який може бути використаний в якості орієнтиру для визначення змісту оцінювання. Однак знаходження ефективного змістовного критерію, особливо якщо в минулому не проводилося оцінювання демократії на місцевому рівні, може видатися складним. Існують чотири джерела інформації, в яких можна знайти належні відправні точки:

- i. Опитування громадської думки**, наприклад, опитування на тему демократії на місцевому рівні та/або ефективності діяльності влади.
 - Позитивні аспекти: фіксується думка місцевого населення та очікування населення щодо демократії на місцевому рівні.
 - Негативні аспекти: опитування може вважатися двозначним; та ресурсномістким, якщо воно ще не було проведене.
- ii. Місцеві стандарти**, наприклад, заява про політичний курс та політичні цілі, визначені місцевими органами влади.
 - Позитивні аспекти: забезпечує легітимність на місцевому рівні, легко та недорого визначається.
 - Негативні аспекти: не завжди стосується думки громадян або думок опозиції.
- iii. Національні стандарти**, наприклад, державні правові норми, визначені конституцією або мирною угодою.
 - Позитивні аспекти: забезпечує внутрішню легітимність, легко та недорого визначається.
 - Негативні аспекти: лише корисно, якщо приймається та схвалюється адміністративно-територіальною одиницею та її громадянами.

- iv. Міжнародні стандарти доброго управління, наприклад, принципи доброго управління ООН.
- Позитивні аспекти: широко визнані та базуються на всесвітньому передовому досвіді.
 - Негативні аспекти: адміністративно-територіальна одиниця та її громадяни повинні схвалити ці (зовнішні) стандарти.

Часові рамки оцінювання

Орієнтована на реформи природа оцінювання, з урахуванням політичних процесів та тісно пов'язаного з цим бажання важливих місцевих (та деколи національних) можновладців покращити демократію на місцевому рівні, ставить питання часових рамок оцінювання на одне з ключових місць.

Часові рамки важливі, оскільки такі процеси, як вибори або політичні реформи, можуть впливати на процес оцінювання і навпаки. Наприклад, коли наближаються вибори і місцеві політики знаходяться в розпалі виборчої кампанії, може видатися за краще відкласти проведення оцінювання стану демократії на місцевому рівні до моменту завершення виборів, коли спаде напруга ситуації та стане легше звести різних суб'єктів разом. Аналогічно, у випадку політичних змін, наприклад, коли плануються конституційні реформи або децентралізація, варто спланувати оцінювання стану демократії на місцевому рівні таким чином, щоб результати сприяли громадським та політичним дебатам та впливали на політику щодо реформ.

Залучення потенційних реформаторів шляхом налагодження партнерства

Хоча ті особи, що проводять оцінювання стану демократії на місцевому рівні, можуть не мати повноважень для безпосереднього внесення змін, наприклад, у сфері здійснення державної політики або при роботі з законами, вони здатні впливати на процеси адвокації або співпрацювати з тими особами, у яких достатньо повноважень, щоб втілювати демократичні зміни та сприяти розвитку. Тому залучення потенційних реформаторів від самого початку та створення широкого партнерства серед відповідних місцевих організацій та груп громадян відіграє дуже важливу роль. Чим більше державних органів влади, політичних партій, організацій громадянського суспільства, місцевих ЗМІ, місцевих громадських організацій, організацій, що опікуються

питаннями гендерної рівності та дотриманням прав людини, а також ключових партнерів з приватного сектору залучається до процесу оцінювання з самого початку, тим більшої участі місцевих сил та відкритості до змін можна очікувати. При розгляді питання про те, кого саме залучати, необхідно враховувати загальні цілі реформ, а також визначати тих, хто здатний допомогти у їх досягненні.

Інформування, консультування та залучення різних місцевих суб'єктів до планів оцінювання стану демократії на місцевому рівні, а також створення партнерських відносин на ранньому етапі також може мати практичну користь. Наприклад, в таких випадках менше зусиль витрачається на визначення та об'єднання ресурсів та можливостей, отримання доступу до різних джерел даних, а також залучення експертів та практиків у спеціалізованих областях. Один із способів практичного залучення партнерів – це запросити їх увійти до складу консультантів при групі з проведення оцінювання (дивіться Розділ 3.2.).

Виділення необхідних фінансових, людських та часових ресурсів

Цей процес оцінювання передбачає визначення необхідних та потенційно доступних рівнів фінансових, людських та часових ресурсів. Володіння інформацією про доступні ресурси важливе для прийняття обґрунтованих рішень про масштаб та глибину оцінювання, а також для планування діяльності з пошуку фінансування.

Вставка 3.1. Пошук фінансування

Фінансування можна залучити з різних джерел, в тому числі у формі підтримки від асоціацій місцевих органів влади, грантів на науково-дослідницьку роботу, державних програм або виділених коштів на розвиток іншими (міжнародними) національними організаціями. Культура відповідальності на місцевому рівні формується лише у випадку генерування ресурсів всередині країни. Однак, в залежності від місцевої ситуації, це не завжди можливо або здійснено. Рішення щодо джерел фінансування приймаються з урахуванням того, щоб джерела фінансування не заважали застосувати підхід до оцінювання, запропонований в даному Посібнику.

3.2. Організація процесу оцінювання

Після прийняття рішення про проведення оцінювання наступним кроком є розробка організаційної структури, здатної підтримувати процес оцінювання та сприяти його проведенню. Така структура повинна бути здатною підтримувати важливий баланс між дослідженням та вимірами інклюзивного діалогу оцінювання.

Організація процесу оцінювання включає структуру управління та координації, яка повинна складатися, як мінімум, з (а) основної групи з проведення оцінювання та (б) консультативної групи. Функція структури управління або координації полягає у забезпеченні щоденного управління проектом з проведення оцінювання. Важливість цієї структури різко зростає, коли проект з проведення оцінювання являє собою партнерство між двома або більшою кількістю організацій. Від самого початку необхідно чітко визначити та узгодити повноваження, права та обов'язки, зобов'язання та лінії підзвітності кожної групи та їх членів.

У групі з проведення оцінювання та консультативній групі представництво жінок та чоловіків, що володіють необхідними професійними навичками та досвідом, має бути однаковим.

Діаграма 3.2. Рівні залучення громадян

Основна група з проведення оцінювання: рушійні сили оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Основний обов'язок групи з проведення оцінювання полягає в управлінні процесом оцінювання, проведенні дослідження та залученні місцевого населення шляхом діалогу та консультацій на різних етапах оцінювання. Хоча особливості групи з проведення оцінювання варіюються в залежності від місцевої ситуації, і є декілька аспектів, які треба брати до уваги при її створенні.

- **Кількість членів та склад групи**

Як правило, група складається з п'яти-семи громадян, які залучаються в режимі повної зайнятості. Група має призначити менеджера або керівника проекту, відповідального за здійснення контролю за проектом з управлінської точки зору, та включити дослідників і незалежних експертів. Важливо, щоб група з проведення оцінювання не була занадто великою, інакше нею буде складно керувати. Якщо необхідна більша кількість людей, наприклад, для збору даних або допомоги у проведенні діалогу, на короткотерміновій основі можна найняти помічників дослідників. Група має складатися з однакової кількості жінок та чоловіків.

- **Мультидисциплінарна та багатостороння група**

Важливо, щоб в процесі оцінювання використовувалися різні дисципліни, навички, знання та досвід. В ідеалі знання, професійний досвід і стаж роботи членів основної групи з проведення оцінювання мають в тій чи іншій мірі відповідати галузям, в яких планується проведення оцінювання (наприклад, верховенство права; соціальні, економічні та культурні права; децентралізація або вибори). Також важливо залучити до команди тих спеціалістів, які здатні збагатити оцінювання своїми навичками та знаннями, з досвідом в області гендерної рівності, етнічного та соціокультурного розмаїття. В залежності від місцевої ситуації може виникнути потреба і в інших знаннях, наприклад, в питаннях, що стосується конфліктів та безпеки або традиційних систем управління. Якщо неможливо залучити спеціалістів зі всіх бажаних областей спеціалізації, рекомендується використати знання та досвід консультативної групи.

- **Навички з проведення дослідження**

До кожної групи з проведення оцінювання мають входити особи з багатим досвідом в області проведення досліджень, включаючи статистичний аналіз. Функція цих членів групи – контролювати

реалізацію плану та проведення дослідження, а також гарантувати якість звіту за результатами оцінювання та результатів з дослідницької точки зору. Їх внесок важливий для дотримання стандартів в області проведення досліджень, забезпечення якості кожного сегменту оцінювання, а також для загальної достовірності процесу оцінювання, збору даних та складання кінцевого звіту.

- **Знання та досвід задля підтримки діалогу**

Кожна група з проведення оцінювання має включати або залучати особу з глибокими знаннями процесів сприяння діалогу. Роль цих членів групи – консультувати та забезпечувати якість певних аспектів діалогу з громадянами під час оцінювання так, щоб гарантувати їх всеохоплюючий характер та залучення різних груп людей – як чоловіків, так і жінок – в адміністративно-територіальній одиниці. Громадянський діалог є важливим компонентом оцінювання, і його слід використовувати на стратегічних етапах процесу оцінювання, в тому числі для збору даних та підтвердження їх достовірності.

- **Розподіл завдань та обов'язків між членами команди**

Ще одним аспектом, який потрібно враховувати, є розподіл роботи між членами основної групи, а також визначення особи на роль лідера групи й ідентифікація прав та обов'язків її членів. Важливо зважити на час, який члени основної групи з проведення оцінювання можуть присвячувати протягом всього періоду оцінювання, і підтвердити готовність та бажання членів групи брати участь у всіх етапах оцінювання. В якості відносно м'якого варіанту можливий розподіл керівних обов'язків між кількома членами або делегування повноважень задля зменшення ризику залежності та мінімізації негативних наслідків для оцінювання у разі неможливості керівника групи з тієї чи іншої причини залишатися на посаді в будь-який момент протягом періоду оцінювання. У випадку залучення сторонніх підрядників до виконання певних завдань потрібно розуміти, що ці завдання є частиною процесу; наприклад, якщо наймається експерт в області гендерної рівності, послуги цієї особи слід використовувати на різних етапах процесу оцінювання.

Консультативна група: партнерство заради реформ

На додаток до основної групи з проведення оцінювання необхідно також сформувати міждисциплінарну та багатосторонню

консультативну групу. Консультативна група може розглядатися як представник спільноти та референт як з огляду на технічний зміст, так і з точки зору соціально-політичних вимірів та наслідків оцінювання. Роль консультативної групи – здійснювати управління процесом оцінювання, перевіряти проекти звітів на різних етапах та висловлювати свою думку членам основної групи з проведення оцінювання.

- **Кількість членів та склад групи**

Консультативна група має складатися приблизно з десяти-п'ятнадцяти осіб з різних кіл суспільства, що представляють різні організації, інститути та виборців, зацікавлених в оцінюванні. Це мають бути організації та люди, уповноважені давати рекомендації, до яких, ймовірно, можуть прислухатися, експерти з навичками в області проведення досліджень, ті особи, чий голос може бути вирішальним, люди, орієнтовані на реформи, а також представники маргіналізованих груп та груп меншин. Формуючи консультативну групу, необхідно підтримувати баланс між тими, хто буде займатися технічним керівництвом процесу оцінювання, і тими, хто здатний допомогти в просуванні звіту за підсумками оцінювання та прив'язати оцінювання до реформ. Корисним у цьому плані може стати схематичне зображення зацікавлених сторін та аудиторії. До складу консультативної групи мають також входити жінки та чоловіки в рівній кількості та з потрібним поєднанням навичок та досвіду. Члени групи повинні робити змістовний внесок у загальну працю на всіх етапах процесу оцінювання.

- **Міждисциплінарна та багатостороння група**

Консультативна група не лише перевіряє аналіз даних та звіт за результатами оцінювання, але і відіграє важливу роль у сприянні подальшим заходам за підсумками звіту. Отже, до складу консультативної групи мають входити учасники, які водночас є потенційними користувачами результатів оцінювання, наприклад, представники ЗМІ, політичних груп, організацій громадянського суспільства, неурядових організацій, відповідних державних установ та наукових кіл. Тому важливо схематично зобразити потенційну цільову аудиторію та кінцевих користувачів звіту, а також сформувати склад консультативної групи, виходячи з аналізу зацікавлених сторін. Залучення спеціалістів з різних дисциплін та секторів, рівнів та (географічних) районів адміністративно-територіальної одиниці є найкращою гарантією того, що кінцевий звіт буде мати широку підтримку, легітимність та зможе ефективно сприяти реформам.

Вставка 3.2.**Передовий досвід: залучення членів місцевої ради**

Щоб заручитися підтримкою рад при проведенні оцінювання та забезпечити зацікавленість у його підсумках, група з проведення оцінювання стану демократії на місцевому рівні у Танзанії (2013 рік) погодилася на початку процесу, що місцеві ради, які беруть участь в оцінюванні, призначають спеціальних посадовців, які виконуватимуть роль координаторів в межах механізму оцінювання стану демократії на місцевому рівні та входять до складу консультативної групи. В цій якості вони погодилися брати участь в плануванні, а також у проведенні оцінювання. Ці представники рад координували обговорення та консультації рад і займалися питанням перевірки результатів оцінювання та рекомендацій, підготовлених по його завершенню.

- **Постійне та послідовне залучення**

Хоча консультативна група не зобов'язана брати безпосередню участь в дослідженнях, важливо, щоб вона була на постійній основі залучена від самого початку процесу для забезпечення широкої зацікавленості, контролю якості та практичного використання результатів оцінювання. Це означає, що консультативна група, аби бути в змозі надавати рекомендації, має отримувати найновіші дані про хід оцінювання, а це можливо за умови постійного обміну інформацією та консультаційних нарад зі всією основною групою з проведення оцінювання. Консультативна група також відіграє важливу роль в дебатах та діалогах, наприклад, для надання технічної підтримки та наочності результатів.

3.3. Розробка проекту проведення оцінювання та робочого плану

Розробка проекту – це етап, на якому група з проведення оцінювання починає детальне обговорення системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні та способів її практичної реалізації. Як правило, це відбувається у формі нарад між членами основної групи оцінювання та консультативної групи. Вкладення часу, енергії та ресурсів в розробку проекту оцінювання є важливою складовою успіху.

Вставка 3.3.

Рекомендації для розробки проекту оцінювання

Обговорення проекту оцінювання включає наступні складові, але не обмежується ними:

- Обговорення методології проведення дослідження, способів збору даних та джерел даних, включаючи визначення різних груп учасників та респондентів дослідження.
- Формування загального розуміння понять, що будуть використовуватися, та їх значення в конкретних контекстах (у деяких випадках необхідно визнати існування різного розуміння).
- Адаптація опитувальника, що включає перегляд запитань для проведення оцінювання, та їх узгодження відповідно до ситуації, а також гарантування, що в будь-яких змінених запитаннях враховано принципи гендерної рівності, етнічного та соціокультурного розмаїття та можливість виникнення конфлікту.
- Переклад опитувальника та інших відповідних документів на місцеву(-і) мову(-и).
- Схематичне зображення зацікавлених сторін, яких слід залучити на різних етапах оцінювання, включаючи цільових користувачів та цільову аудиторію, які потенційно можуть підтримати висновки та сприяти реалізації рекомендацій за підсумками оцінювання стану демократії на місцевому рівні.
- Узгодження підходу, масштабу та активності діалогу з громадянами та їх залучення.
- Розробка процесу діалогу таким чином, щоб було чітко зрозуміло, у який спосіб та на яких етапах він сприяє дослідженню, а також як він допомагає інклюзивному залученню громадян.
- Прийняття рішення щодо методів проведення діалогу та механізмів спрощення процедур.
- Прийняття рішення про формат(-и) та мову(-и) звіту за підсумками оцінювання та стратегії його розповсюдження на основі визначеної цільової аудиторії.
- Узгодження питання щодо інформаційно-просвітницької роботи та рекламної стратегії. В цілому, ці заходи включають наради із затвердження на етапі підготовки проекту звіту, затвердження остаточного звіту та інші дії з розповсюдження та адвокації.

Вставка 3.3. (П.)

- Визначення попередньої стратегії реалізації та адвокації (наприклад, визначити, повідомити та залучити стратегічних партнерів; сприяти зацікавленості у використанні результатів оцінювання для зміцнення місцевої нормативно-правової бази та рамкових основ політики, а також демократичних практик).
- Обговорення, яким чином та в якій мірі місцеві показники можуть та будуть розроблятися у подальшому, і чи може оцінювання демократії на місцевому рівні проводитися регулярно.

Розробка проекту проведення оцінювання є ключовим етапом для забезпечення однакового розуміння членами групи завдання, що стоїть перед ними, та способів і шляхів його виконання. Хоча проєкт має розроблятися на початку процесу оцінювання, в реальності групи постійно працюють над доопрацюванням певних аспектів проєкту та регулярно організують наради під час проведення оцінювання.

Вставка 3.4.**Діалог з громадянами: розгляд варіантів та інструментів**

Способи, за допомогою яких, та міра, в якій діалог з громадянами стає частиною процесу оцінювання, в значній мірі залежать від обставин та загального об'єму робіт, передбачених оцінкою стану демократії на місцевому рівні. У маленькому селі, наприклад, широкий діалог та консультації з громадянами можна організувати інакше, ніж у великому місті, і діалог за участю невеликою групи з 8-12 чоловік організуватиметься іншим чином в порівнянні з діалогом за участю групи з 100-200 людей. Аналогічно, діалог з метою збору даних можна організувати не так, як діалог для підтвердження висновків або розповсюдження результатів або діалог, покликаний призвести до спільних дій. Відповідно, команди із проведення оцінювання повинні бути в курсі різних варіантів і вже на етапі розробки проєкту процедури оцінювання визначити оптимальні варіанти організації діалогу. Корисним в цьому плані ресурсом є посібник під назвою *Democratic Dialogue Handbook (2007)*⁴⁶ («Посібник з питань демократичного діалогу»), який містить інформацію про велику кількість процесів та інструментів підтримки процесів для проведення діалогу та практичних рекомендацій з вирішення завдання із пристосування до місцевих реалій.

Приведення опитувальника у відповідність до місцевої ситуації

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні створена як широка методологічна система для проведення якісного аналізу демократії на місцевому рівні. Тому теми та питання для виявлення основних факторів, вказані в Главі 4, є відправною точкою для оцінювання демократичного життя, але групи, що проводять оцінювання, мають розширювати та пристосовувати запитання відповідно до місцевої ситуації на свій власний розсуд, при цьому пам'ятаючи про ціль, принципи та цінності, що лежать в основі системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні.

При пристосуванні запитань до місцевих реалій рекомендується пам'ятати про наступне:

- Адаптуйте мову до місцевості та використовуйте поняття, зрозумілі на місцевому рівні.
- Адаптуйте граматику та мову так, щоб у запитаннях враховувалися гендерні аспекти.⁴⁷
- Перевірте прийнятність термінів та переконайтеся в тому, що різні групи суспільства їх розуміють.
- Переконайтеся, що мова та термінологія нейтральні, та врахуйте місцеві особливості.
- Переконайтеся, що запитання для проведення оцінювання відображають принципи та цінності оцінювання стану демократії на місцевому рівні.

Запитання, що ставляться під час інтерв'ю, відрізняються від запитань, що ставляться в рамках оцінювання; запитання в інтерв'ю часто доводиться конкретизувати та змінювати відповідно до наявних знань інтерв'юєрів та володіння ними інформацією про певні демократичні терміни та принципи. Усі запитання та обговорення слід формулювати просто та чітко. Окрім цього, члени групи повинні мати бажання та бути готовими надати пояснення у разі сумнівів або додаткових питань, що виникають при проведенні інтерв'ю та досліджень в межах оцінювання стану демократії на місцевому рівні.

Розробка робочого плану, бюджету та встановлення тривалості

Як і з будь-яким іншим проектом, добре структурований та реалістичний робочий план та бюджет є визначальними

факторами успіху оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Ретельно продуманий робочий план важливий, оскільки дозволяє не втратити влучний момент та ресурси, необхідні для вирішальних етапів до, протягом та після оцінювання, в очікуванні нагоди у вигляді такої політичної/соціальної події, як, наприклад, місцеві вибори, та уникати сюрпризів, що можуть підірвати весь проект. Щоб запобігти цьому, основна група з проведення оцінювання має розробити детальний робочий план для всіх кроків оцінювання, включаючи дії, заплановані на кожному етапі оцінювання, бюджет та необхідний час. Робочий план має розроблятися з урахуванням заходів після завершення процесу оцінювання, зокрема розповсюдження результатів, адвокації та діалогу з відповідними зацікавленими сторонами. Після розробки першого робочого плану основна група з проведення оцінювання ділиться ним з консультативною групою для отримання рекомендацій та відгуків.

Діаграма 3.3. Невід'ємні складові робочого плану: ціль, дії, часові рамки та бюджет

Назва проекту: Оцінювання стану демократії на місцевому рівні в адміністративно-територіальній одиниці X			
Ціль оцінювання: пояснити, як буде використана оцінка, ким, коли, чому і за допомогою якого політичного процесу			
ЕТАП	КРОКИ ТА ДІЇ	ТЕРМІН ВИКОНАННЯ	ЗАГАЛЬНА ВАРТІСТЬ*
1. Підготовка, часові рамки та створення партнерства	Попередній аналіз для визначення потреби, практичної користі, цілі та критеріїв оцінювання стану демократії на місцевому рівні	<i>До початку робіт</i>	<i>*Залежить від місцевих витрат та обставин</i>
	Встановлення необхідних фінансових, людських і часових ресурсів та залучення фінансування		
	Зустрічі із зацікавленими сторонами та потенційними місцевими партнерами		
	Інші дії: ...		
2. Організація процесу оцінювання	Розробка структури управління та координації		
	Попередні наради з основною групою з проведення оцінювання та консультативною групою		
	Інші дії: ...		

ЕТАП	КРОКИ ТА ДІЇ	ТЕРМІН ВИКОНАННЯ	ЗАГАЛЬНА ВАРТІСТЬ*
3. Розробка проекту оцінювання, робочого плану та запуск проекту	Розробка концепції та узгодження проекту оцінювання	<i>До початку робіт</i>	
	Приведення опитувальника у відповідність до місцевої ситуації		
	Визначення робочого плану, бюджету та часових меж		
	Консультації/діалог з відповідними групами та інститутами		
	Інші дії: ...		
	Офіційний запуск: офіційний початок оцінювання стану демократії на місцевому рівні	<i>1-ий місяць</i>	
4. Збір даних та аналіз	Збір даних за допомогою різноманітних методів (вказати методи)	<i>місяці 1-3</i>	
	Наради з основною групою з проведення оцінювання та консультативною групою	<i>місяці 1-5</i>	
	Консультації/діалог з відповідними групами та інститутами	<i>місяці 2-5</i>	
	Аналіз, тлумачення даних та викладення фактів	<i>місяці 4-5</i>	
	Інші дії: ...		
5. Підготовка звіту та рекомендацій	Написання проекту звіту(-ів)	<i>місяці 5-6</i>	
	Наради з основною групою з проведення оцінювання та консультативною групою	<i>6-ий місяць</i>	
	Узгодження короткотермінових/середньострокових/довготермінових рекомендацій	<i>6-ий місяць</i>	
	Консультації/діалог з відповідними групами та інститутами	<i>6-ий місяць</i>	
	Інші дії: ...		
6. Наради з питань затвердження проекту звіту та діалог	Затвердження результатів та діалог на семінарі(-ах) на місцевому рівні	<i>7-ий місяць</i>	
	Затвердження результатів та діалог на семінарі(-ах) на (суб)національному рівні	<i>7-ий місяць</i>	
	Об'єднання відгуків в результаті затвердження результатів та завершення роботи над звітом(-ами)	<i>8-ий місяць</i>	
	Інші дії: ...		

ЕТАП	КРОКИ ТА ДІЇ	ТЕРМІН ВИКОНАННЯ	ЗАГАЛЬНА ВАРТІСТЬ*
7. Друк, розповсюдження та діяльність щодо підвищення обізнаності про реформу	Підготовка зручних у користуванні публікацій та інформаційних матеріалів	місяці 9-12	
	Офіційне видання примірника (-ів) звіту за результатами оцінювання	10-ий місяць	
	Розповсюдження та предметні обговорення результатів та рекомендацій	місяці 9-12	
	Адвокаційна діяльність / реалізація стратегії задля проведення реформ	місяці 9-12 та період після проведення оцінювання	
	Інші дії: ...		
8. Оцінювання, розробка місцевих показників та подальші кроки	Оцінка процесу проведення оцінювання та результатів	12-ий місяць та період після проведення оцінювання	
	Визначення місцевих показників		
	Аналіз/планування наступної оцінювання стану демократії на місцевому рівні та можлива інституціоналізація		
	Інші дії: ...		

Щодо тривалості самого процесу, досвід МІДСВ, отриманий в результаті проведених оцінювання стану демократії на місцевому рівні у минулому, показує, що основній групі з проведення оцінювання, залученій на умовах повної зайнятості, в складі п'яти чоловік та помічників дослідників необхідно приблизно дванадцять місяців для проведення оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Якщо стільки часу немає, якість оцінювання стану демократії на місцевому рівні, вірогідно, буде гіршою та не включатиме важливих етапів. Це не означає, що система оцінювання стану демократії на місцевому рівні не може використовуватися з метою проведення експрес-оцінювання, наприклад, пришвидшеного вивчення думки або опитування громадян з використанням мережі інтернет. Точна тривалість завжди залежить від таких змінних, як кадровий потенціал, фінансові ресурси, географічні межі та суть завдання.

Витрати та бюджети значно відрізняються в залежності від оцінювання, тому якщо необхідний точний бюджет, рекомендується розглянути подібний досвід на місцевому рівні

задля повного розуміння потреб та визначення прихованих витрат. При виборі методів дослідження основних та другорядних джерел важливе значення має також і реалістичне приведення у відповідність з наявними людськими та фінансовими ресурсами. Основні статті витрат можуть включати час людей, методи збору даних – наприклад або виїзди на місце – великомасштабні дослідження, семінари із затвердження проекту звіту, а також витрати на друк і розповсюдження. Тому корисно уважно проаналізувати ці та інші витрати.

Важливим питанням для багатьох груп з проведення оцінювання є максимальне скорочення витрат. Для цього існує декілька варіантів дій. Співпраця з різними організаціями та суб'єктами створює можливості для об'єднання ресурсів та негрошових внесків. Наприклад, якщо в оцінюванні беруть участь ради, вони можуть надавати свої приміщення для проведення нарад або семінарів. Щодо персоналу, університети можуть попросити студентів допомогти в якості волонтерів досвідченим дослідникам, а місцева наукова спільнота, уряди або організації громадянського суспільства можуть запропонувати послуги деяких зі своїх членів на період проведення оцінювання. Зміна місць проведення семінарів та нарад з готелів на більш доступні місця, наприклад, місцеві навчальні центри, також може допомогти заощадити багато коштів. В цілому, рекомендується завжди порівнювати ціни, щоб знайти оптимальне співвідношення ціна – якість.

Перед складанням робочого плану група з проведення оцінювання має визначити фактори, які можуть підвищити витрати, затягнути процес оцінювання та збільшити його тривалість або перешкодити досягненню поставлених цілей. Це включає розгляд відповідних політичних процесів. Визначення потенційних ризиків на ранньому етапі дозволяє ініціаторам оцінювання знайти рішення або змінити стратегії реалізації.

Як згадувалося вище, проведення аналізу місцевої ситуації є важливою складовою оцінювання стану демократії на місцевому рівні не лише для більш широкого застосування результатів оцінювання, але і для створення точки відліку для демократії на місцевому рівні, яка дозволяла б відслідковувати та контролювати досягнення демократизації. Однією з визнаних проблем для групи з проведення оцінювання стану демократії на місцевому рівні є складання реалістичного плану та знаходження правильного балансу між проведенням всебічного аналізу

місцевої ситуації та зосередженні на даних, найбільш важливих для оцінювання якості демократії на місцевому рівні. Основну увагу потрібно приділяти трьом компонентам оцінювання, тоді як ціль аналізу ситуації на місцевому рівні полягає у наданні належної вихідної інформації.

Вставка 3.5.**Поради щодо того, як зробити оцінювання стану демократії на місцевому рівні більш інклюзивним**

Розуміння етнічного та соціально-культурного розмаїття місцевого населення: проаналізувати та обдумати, яким чином в оцінюванні можна найефективніше врахувати принцип розмаїття населення, а також зрозуміти, яким чином демографічні фактори або такі характеристики, як стать, професія, соціально-економічне становище, каста, релігія, сексуальна орієнтація, етнічна приналежність, приналежність до племінних народів або корінних мешканців впливають на процес оцінювання та її результати.

Інклюзивний процес: переконатися, що люди з маргіналізованих груп не залишаються осторонь та до їх думки прислухаються протягом всього процесу оцінювання за допомогою цільових консультацій – від початкового формулювання запитань до остаточного формулювання рекомендацій.

Різний склад команд: склад основної групи з проведення оцінювання та консультативної групи має формуватися з урахуванням принципу гендерної рівності. По мірі можливості склад консультативної групи має бути різноманітний та включати членів з маргіналізованих груп та широких верств населення, наприклад, інвалідів, молодь та осіб похилого віку, представників різних релігійних, етнічних груп, каст, племен або корінних мешканців та/чи народів.

Різноманітні методи: групи з проведення оцінювання повинні використовувати різні методи для збору даних та забезпечити урахування всього досвіду населення. Наприклад, може виникнути необхідність у проведенні особистих інтерв'ю або обговорень в межах фокус-груп для збору поглядів та досвіду неосвічених осіб або/і тих осіб, що не були включені в перепис населення й офіційні бази даних (наприклад, внутрішньо переміщені особи, мігранти або незареєстровані громадяни).

Вставка 3.5. (П.)

Це також потребує створення балансу між якісними і кількісними методами збору даних.

Розуміння та переклад на місцеві мови: у групу з проведення оцінювання потрібно включити осіб, що знають місцеві мови і діалекти. Також необхідно перекласти матеріали цими місцевими мовами та діалектами та розповсюдити. Це означає, що на ці цілі в бюджеті потрібно передбачити достатню суму коштів.

Забезпечення особливих потреб: певні групи можуть мати особливі потреби. Наприклад, щоб включити до складу групи з проведення оцінювання інвалідів, необхідно подбати про наявність інвалідного візка в місцях проведення нарад та використовувати послуги сурдоперекладачів.

Конфіденційність: співпраця з різними респондентами, наприклад, з такими групами, як незареєстровані особи або нелегальні мігранти, має здійснюватися відповідно до існуючих стандартів задля забезпечення їх права на недоторканість особистого життя. Групи з проведення оцінювання повинні поважати та гарантувати їх анонімність по відношенню до зовнішніх сторін.

Відповідна деталізація даних: інформація про деталізацію даних стосовно приналежності до чоловічої чи жіночої статі є обов'язковою за будь-яких обставин. Деталізація демографічних даних чи характеристик, що ідентифікують особу, задля проведення дослідження та, можливо, нормотворчої діяльності, є серйозним питанням, яке необхідно добре зважити. Для прийняття правильного рішення групи з проведення оцінювання мають бути добре обізнані як з перевагами, так і з ризиками (дивіться також попередження у Вставці 2.7.).

Офіційний запуск проекту

Для підвищення ступеня інформованості заохочується офіційний запуск процесу оцінювання на етапі розробки його плану. Як правило, це публічний захід за участю членів групи з проведення оцінювання та основних зацікавлених осіб, на якому даються прес-релізи. Ціль цього офіційного запуску – підвищити ступінь інформованості громадян про оцінювання та створити об'єднання навколо нього.

3.4. Збір та аналіз даних

Цей розділ стосується основного процесу оцінювання демократії та містить основні роздуми щодо збору та аналізу даних.⁴⁸

Прийняття рішення щодо методів збору даних

Під час оцінювання стану демократії на місцевому рівні з метою збору та аналізу даних успішно використовуються як якісні, так і кількісні методи. Якісні дані про досвід та розуміння людьми демократії та тих областей, які потребують реформ, можна зібрати за допомогою різних методів, наприклад, поглиблених інтерв'ю, включеного спостереження, розповідей, фокус-груп, національних аналітичних семінарів та місцевих конференцій. Краудсорсинг, що визначається як отримання інформації або участь у певному завданні чи проєкті шляхом залучення послуг багатьох людей на безоплатній або платній основі за допомогою інтернету,⁴⁹ все більше використовується у дослідженнях як засіб отримання, трансформації та аналізу даних.

Збір та аналіз кількісних даних може доповнити якісну роботу, за допомогою якої можна зібрати показники про компоненти системи задля схематичного зображення демократії. Ціль поєднання якісних та кількісних даних – створити максимально повну та чітку картину демократичного досвіду з урахуванням існуючих обмежень ресурсів, передбачених проєктом із проведення оцінювання.

Кількісні опитування інколи використовуються як доповнення до якісного підходу. Як частина оцінювання стану демократії на місцевому рівні, що проводилися у Східній та Південній Африці у 2002 році, було проведене опитування мерів 22 міст щодо проблем із управлінням в їх містах та шляхів функціонування демократії на місцевому рівні в процесі управління. В межах оцінювання стану демократії на місцевому рівні в АРММ проводилося опитування 4 000 мешканців, в той час як в Єгипті було опитано 500 мешканців. Ці опитування спиралися на деякі запитання першої версії системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Оскільки опитування можуть бути доволі дорогі, особи, що проводять оцінювання, використали існуючі дані опитувань, знайшли додаткове фінансування або провели опитування під час існуючих заходів, на яких зібралися зацікавлені сторони.⁵⁰

Вставка 3.6.

Стан демократії на місцевому рівні в арабському світі: уроки Єгипту, Йорданії, Марокко та Ємену

У 2010 році був опублікований звіт під назвою «Стан демократії на місцевому рівні в арабському світі»⁵¹ (State of Local Democracy in the Arab World), в якому було розкрито ряд перешкод та проблем, з якими зіштовхнулися місцеві групи з проведення оцінювання, що працювали на місці.

Деяким групам було важко отримати доступ до джерел даних та задокументувати їх або у зв'язку із недоступністю даних, або тому, що відповідні місцеві органи влади не зібрали їх. Збір інформації про фінансову та адміністративну корупцію, наприклад, виявився складним у зв'язку з відсутністю прозорості або неефективною роботою інформаційних систем. Відповідно, деякі команди використали неофіційні засоби для збору даних і провели польове дослідження, а також часто покладалися на оцінювання місцевої групи з проведення дослідження.

Серед інших проблем можна виділити адміністративні обмеження та обмеження, пов'язані із безпекою, або затримки з відповідями місцевих рад та інших органів влади на запитання, підняті в межах оцінювання. Окрім цього, у деяких спільнотах не було згоди щодо важливих пріоритетів розвитку, тобто нездатність відповісти на запитання: «Чого ми хочемо?»

Незважаючи на ці перешкоди, протягом періоду реалізації проекту та наступних національних конференцій у рамках процедури оцінювання зібралася велика кількість офіційних та неофіційних зацікавлених сторін та осіб, відповідальних за прийняття рішень, які часто говорили про необхідність використовувати результати звітів за результатами оцінювання для розробки програм з проведення демократичних реформ.

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні не передбачає єдиного правильного методу дослідження, і більшість осіб, залучених до процесу оцінювання, розроблятимуть свій власний підхід до оцінювання. Основна група з проведення оцінювання відповідальна за прийняття кінцевого рішення щодо методів збору даних із урахуванням відгуків консультативної групи.

Використовуючи будь-який метод збору даних, слід пам'ятати, що єдина і основна ціль – це залучити до процесу збору даних якомога більше осіб. Більше того, особи, що проводять оцінювання, повинні знати про необхідність у використанні багаточисельних методів збору даних, необхідність застосовувати перехресну перевірку зібраних даних за допомогою різних методик, а також про важливість деталізації даних з гендерної точки зору. Розуміння різних соціальних категорій, наприклад, віку, прибутку, релігії, етнічної приналежності, сексуальної орієнтації і т. д. також має важливе значення (дивіться також Вставку 2.7).

Вставка 3.7.

Проведення документальної перевірки

Документальна перевірка корисна для аналізу існуючої літератури та даних, включаючи національні аудиторські звіти, міжнародні/національні статистичні дані, звіти Уповноважених з прав людини, звіти інститутів із захисту прав людини, експертні оцінювання професійних спільнот, звіти дослідницьких центрів, наукові дослідження з рецензією експертів, заключні зауваження органів зі спостереження за виконанням договорів, звіти спеціальних доповідачів, місій зі спостереження за виборами, громадянських ініціатив з контролю за наданням послуг і т. д. Однак на практиці часто важко знайти інформацію про адміністративно-територіальну одиницю онлайн; це підкреслює важливість місцевих і національних джерел та оцінювання стану демократії на місцевому рівні.

Багато важливих джерел інформації та даних можна знайти в мережі інтернет, наприклад, на сайті Стану демократії: <http://www.idea.int/>.

Тлумачення, аналіз даних та викладення фактів

Цей етап може співпадати з початком складання попереднього варіанту тексту, оскільки упорядкування матеріалів є частиною створення цільного процесу. Під час аналізу даних та складання сюжету зазвичай виникає два запитання. Перше полягає у ймовірності невідповідностей, а також повторень між різними джерелами, з яких були зібрані дані, і задля вирішення потенційних протиріч може виникнути потреба у подальшому дослідженні. Друге запитання стосується існуючих прогалин

у доказах, і з цією метою може виникнути необхідність у визначенні додаткових джерел.

- **Складання списку використаної літератури**

Найпростіший шлях скласти список використаної літератури – взяти кожний розділ системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні та провести стандартні бібліографічні пошуки. Корисність наукових книжок та статей визначається за якістю аналізу, що в них міститься. Онлайнві джерела міністерств, офіційних статистичних служб, організацій з дослідження громадської думки, неурядових організацій, інформаційні репортажі і т. д. є більш актуальними джерелами інформації.

- **Визначення та сортування даних**

Досвід показує, що більшість джерел будуть стосуватися не одного розділу системи, а декількох питань в його межах. Рекомендується проходити розділ за розділом, оскільки більшість джерел міститимуть матеріал, що стосується більш, ніж одного запитання. Група з проведення оцінювання відповідальна за вибір і використання найдоречніших джерел, а також за аналіз і перехресної перевірки даних.

- **Систематизація матеріалу та його розташування в порядку пріоритетності**

Це етап представлення зібраного матеріалу таким чином, щоб на його основі склалася чітка картина або логічний розповідний сюжет, навіть якщо цей матеріал складний. На цьому етапі корисно повернутися до вихідного запитання та пов'язаних із ним демократичних цінностей. Після цього необхідно розділити матеріал за темами в порядку важливості або історичного значення так, щоб це було найбільш доцільним у світлі загального акценту оцінювання. Один із способів обмірковування відповіді на запитання оцінювання – це коротке підсумкове судження з доказами, систематизованими таким чином, щоб вони системно підкріплювали, розширювали або пояснювали судження.

- **Узгодження даних, результатів та сюжету**

На практиці узгодження даних, результатів та розповіді може викликати труднощі та навіть призвести до протиріч, що тягне за собою ризик підриву згуртованості групи з проведення оцінювання. У таких випадках рекомендується відкрито визнавати та поважати розходження у думках та розповіді про значні відмінності між різними видами звітів (наприклад, державні/незалежні джерела), а також відобразити протиріччя

в аналізі існуючої ситуації та у звіті за результатами оцінювання, не відкладаючи сам процес оцінювання.

Збір інформації з різних джерел даних, використання консультативної ролі групи консультантів, а також ініціювання обговорення деяких протиріч на семінарах може допомогти основній групі з проведення оцінювання у прийнятті рішення в таких ситуаціях.

3.5. Написання звіту та рекомендацій

Після вищезгаданих етапів починається процес підготовки звіту. Цей етап включає прийняття (остаточного) рішення про бажану форму, об'єм та оформлення звіту так, щоб він не лише відображав результати оцінювання, але і привертав увагу цільової аудиторії, визначеної під час підготовчого етапу, та широкої громадськості.

Складання проекту звіту

У звіті за результатами оцінювання, перш за все, наголос має ставитися на адміністративно-територіальній одиниці, що підлягає оцінюванню. Однак його можна також структурувати таким чином, щоб він включав інформацію про декілька адміністративно-територіальних одиниць. В останньому випадку до спеціальних коротших звітів щодо кожної адміністративно-територіальної одиниці може додаватися (суб) національний консолідований звіт. Це не лише ознайомлює місцевих представників із результатами та рекомендаціями стосовно відповідної адміністративно-територіальній одиниці, але і допомагає їм визначити спільні проблеми та почати роботу над їх вирішенням разом з іншими місцевими органами влади та діячами.

На цьому етапі у проекті звіту за результатами оцінювання узагальнюються результати дослідження на основі деталізованих даних та аналізу, а також до нього включаються попередні висновки та проекти рекомендацій щодо здійснення реформ, які можуть обговорюватися на семінарах із затвердження проекту. Візуально інформація сприймається значно краще, якщо в тексті немає довгих розділів та повторень і коли до нього включено таблиці, короткі виклади, цитати, зразки заходів або особисті історії, а остаточний звіт супроводжується резюме проекту.

Важливо, щоб дані в таблицях представлялися у деталізованій формі.

У вступі звіту слід пояснити та обґрунтувати процес оцінювання, висвітлити ситуацію на місцевому та національному рівнях та зробити прив'язку до останніх процесів демократичного розвитку та відповідних культурних та політичних традицій.

Одна з цілей звіту про стан демократії на місцевому рівні полягає у визначенні переваг та недоліків демократії на місцевому рівні та розробці заснованих на доказах рекомендацій задля покращення якості демократії на місцевому рівні. Резюме може бути корисним для викладення звіту у стислій формі та донесення основних результатів і рекомендацій ширшому колу читачів.

Розробка рекомендацій

Нижче викладена корисна інформація для перетворення результатів оцінювання у рекомендації задля покращення якості демократії на місцевому рівні.⁵²

1. Визначити найбільш нагальні пріоритети для покращення якості демократії та підготувати рекомендації, що можуть допомогти вирішити ці питання в найближчій, середньостроковій та довготерміновій перспективі.
2. Визначити ті аспекти демократії, які місцеві органи влади та високопосадовці можуть вирішити самі, а також ті, які потребують залучення інших зацікавлених сторін (наприклад, посадовців на державному або національному рівні).
3. Використовувати переваги, визначені в оцінюванні, а не ставити наголос на недоліках, виявлених в результаті проведеної оцінювання.
4. Проводити розмежування між проблемами, які вимагають значних інституційних змін, проблемами, вирішення яких вимагає участі відомих діячів чи осіб, а також тими проблемами, які можливо вирішити за допомогою зміни політики.
5. Розробити підхід до вироблення рекомендацій, який пов'язує проблеми системного характеру зі спільними зусиллями для їх поступового покращення. Тобто, замість того, щоб

скласти простий список дій, які можна було б здійснити задля покращення якості демократії на місцевому рівні, учасників просять обдумати стратегію, яка, перш за все, визначає причину виникнення проблем, а, по-друге, пропонує ряд заходів за участю політичних лідерів, суспільних діячів та громадян.

6. Розробити (політичні) рекомендації для різних рівнів уряду (наприклад на місцевому, субнаціональному чи державному рівнях).
7. Схематично зобразити метод, за допомогою якого ці заходи можуть бути вжиті протягом визначеного періоду часу (найважливіші проблеми необхідно вирішити негайно та водночас розробити довготерміновий підхід), а також визначити, яким чином можливо здійснювати контроль за результатами покращення якості демократії.

Визначення короткотермінових, середньотермінових та довготермінових варіантів

Адміністративно-територіальні одиниці високо цінують рекомендації, розроблені на основі результатів оцінювання, що є практично-орієнтованими за своєю суттю. Рекомендації мають бути реалістичними, тобто вони повинні бути чітко визначені в плані тривалості, складності, результатів та вартості. В цьому плані корисним може бути наступний розподіл рекомендацій.

Короткотермінові варіанти

Кроки або дії, що є простими та маловитратними, вимагають декілька суттєвих політичних або законодавчих змін, і їх можливо негайно реалізувати за існуючих обставин.

Середньотермінові варіанти

Кроки, що можуть вимагати реформування існуючої політики і законів, потребують важливих адміністративних змін або для здійснення яких потрібно залучити багато ресурсів.

Довготермінові варіанти

Заходи, що вимагають значних реформ або реструктуризації місцевих інститутів, значних витрат, затвердження на національному рівні або глибоких адміністративних чи фінансових реформ.

Важливо пам'ятати, що перед тим, як проект звіту буде затверджений на семінарах за участю багатьох зацікавлених сторін, свої відгуки та коментарі повинні надати члени консультативної групи.

Вставка 3.8.

Рекомендації муніципалітету Кап-Аїтьєн

Місцевому рівні 2010 року Північного департаменту Гаїті вивчає переваги та недоліки демократії на місцевому рівні в муніципалітеті Кап-Аїтьєн. В області демократії участі пропонуються рекомендації на трьох рівнях:

В короткотерміновій перспективі

Прозорість: зобов'язати місцеві органи влади розкрити інформацію про свої бюджети населенню.

Відкритість: розробити план управління муніципалітетом без урахування ознак політичної приналежності, класу, раси, релігії чи інших факторів.

Урахування поглядів народу: представляти щомісячний огляд основних рішень місцевих органів влади (про здійснені проекти і ініціативи, отриманий прибуток і т. д.) та дії уряду.

Мобілізація: організувати кампанії громадянської освіти задля підвищення інформованості та заохочувати громадян до участі у створенні ефективної системи місцевого самоуправління.

Відповідальність: сплачувати податки (ліцензійні збори і т. д.) муніципалітету.

У середньостроковій перспективі

Чесність: створити основу для об'єднання осіб з фізичними чи розумовими вадами у суспільстві та створити умови для них на вулицях (дорожньо-транспортний рух), в державних установах та громадських місцях.

Відкритість: створити послугу в мерії для проведення діалогу та співпраці з основними суб'єктами демократії на місцевому рівні.

Прозорість: створити комітет громадян за участю волонтерів зі всіх верств населення задля моніторингу втручань або дій місцевих органів влади.

Вставка 3.8. (П.)

Мобілізація: об'єднати комітети громадян, що працюють на добровільній основі, над питанням урегулювання конфліктів, захисту навколишнього середовища та історичного центру міста, а також над розвитком туризму та соціальним благополуччям незахищених категорій населення.

У довготерміновій перспективі

Мобілізація: приватний сектор має вживати заходи для стимулювання розвитку та зайнятості.

Мобілізація: громадянське суспільство має реалізовувати конкретні проекти у співпраці з місцевими органами влади.

3.6. Семінари із затвердження проекту звіту та завершення роботи над звітом

На семінарах із затвердження основні зацікавлені сторони місцевого рівня обговорюють проект звіту та критикують його. Ціль цих семінарів – перевірити загальний аналіз та основні результати до того, як вони будуть остаточно затвержені представниками адміністративно-територіальної одиниці. Коментарі представників політичного та громадянського суспільства, груп меншин та ЗМІ підвищать якість, значущість та вплив звіту. Варто залучати до семінарів представників різноманітних зацікавлених сторін; розширення аудиторії також означає розширення кола точок зору, що підвищує легітимність звіту про стан демократії на місцевому рівні.

Організація семінарів із затвердження проекту звіту

Як правило, семінари із затвердження проекту звіту організуються на місцевому рівні. Однак окрім місцевих представників, організаторам рекомендується запросити відповідних суб'єктів (суб)національного рівня, наприклад, представників Міністерства місцевого управління або сусідніх районів, національних лідерів політичних партій, представників управління уповноваженого з прав людини і т. д. У деяких ситуаціях може виникнути необхідність у проведенні спеціального національного семінару із затвердження результатів оцінювання, наприклад, коли одночасно проводиться оцінювання декількох

адміністративно-територіальних одиниць і оцінювання стану демократії на місцевому рівні набуває національного масштабу.

Ціль затвердження – отримати коментарі щодо проекту звіту, які можуть складатися з виправлень, прохань у доопрацюванні, поясненні або навіть повного заперечення вимог або методів, на яких вони базуються. Щоб зробити наради із затвердження проекту звіту максимально ефективними, вони мають бути добре структуровані, проводитися відповідно до узгодженого порядку денного, містити конкретні питання для виявлення основних факторів, передбачати динамічну допомогу, використовувати підхід, в якому враховані стать, етнічне та соціально-культурне розмаїття, а також політична динаміка сектору і групи, включати ведення протоколу (із урахуванням того, що деякі учасники можуть не захотіти, щоб цитували їх слова), а також проводитися у місці, що сприяє неформальним обговоренням і т. д. Це не означає необхідності досягнення повного консенсусу: у звіті про стан демократії на місцевому рівні мають бути відображені та визнаватися різні думки та погляди меншин.

Завершення роботи над звітом за результатами оцінювання

На основі коментарів, критики та порад, отриманих під час семінарів (часто організовується більш, ніж один семінар), відбувається завершення роботи над звітом. Це означає, що необхідна достатня кількість часу між заходами для відображення результатів семінарів із затвердження проекту звіту в остаточний варіант звіту.

3.7. Друк, розповсюдження та заходи із підвищення інформованості про реформу

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні – це орієнтована на реформи та дії система оцінювання. Результати оцінювання мають на меті не лише повідомити людей про питання, що впливають на якість демократії на їх місцевому рівні, але і служити в якості відправної точки для розробки місцевих порядків денних демократичних реформ та/або планів дій спільноти в межах адміністративно-територіальної одиниці.

Це, перш за все, означає, що результати мають бути опубліковані та представлені у зрозумілому та легкодоступному широкому групам громадян та політиків форматі, і, по-друге, що аналіз та рекомендації для покращення рівня демократичного життя розповсюджуються серед місцевого населення. Однак задля підвищення можливостей реальних реформ заходи із розповсюдження повинні супроводжуватися інформаційно-просвітницькою стратегією для підвищення ефективності політичних заходів і практик в областях, що потребують покращень, про що йдеться в звіті за результатами оцінювання.

Вибір формату публікації

Формат публікації має надзвичайно важливе значення для донесення інформації до цільової аудиторії. Залежно від цільової аудиторії, формати можуть мати форму коротких викладів, тематичних звітів та довідкових публікацій, прес-релізів та популяризованих версій звіту. Ці публікації мають висвітлювати основні результати оцінювання та друкуються різними місцевими мовами, щоб вони були легкодоступні та зрозумілі різним групам суспільства. Цей матеріал має бути доступний як у друкованому, так і в електронному вигляді.

Розгортання стратегії розповсюдження та інформаційно-просвітницької діяльності

Після публікації широко практикується організація заходу з публічного представлення звіту у місцевостях, включених до звіту, а також на національному рівні. В ідеалі на цьому заході із представлення звіту з метою донесення його результатів громадянам мають бути присутні представники ЗМІ.

На цьому етапі, задля інформування про результати звіту та лобювання короткострокових, середньострокових та довгострокових рекомендацій, наданих у звіті про результати оцінювання, слід організувати цільове розповсюдження та інформаційно-просвітницьку діяльність, наприклад, за допомогою ЗМІ та орієнтованих на дії діалогів з представниками спільноти. Це важливо для привернення уваги до звіту та більш цільової співпраці з місцевими та державними політиками, а також підтримки процесів реформування та впливу на них.

Звичайно, що розповсюдження і інформаційно-просвітницька діяльність в жодному разі не означають єдине громадське обговорення або лише публікацію у друкованому вигляді; така діяльність, скоріше, стосується різних варіантів, які можуть включати:

- Цільові брифінги з лідерами та експертами місцевих осередків політичних партій, включаючи молодіжні крила, жіночі ліги та науково-дослідницькі центри.
- Участь у відкритих слуханнях відповідних засідань рад чи нарад за участі мерів, місцевих членів ради або державних посадовців.
- Зустрічі з місцевими дослідниками і політичними експертами; або місцевими управліннями уповноважених із захисту прав людини або організаціями із захисту прав людини.
- Представлення звіту відповідним державним органам чи інспекціям, наприклад, департаменту, відповідальному за децентралізацію чи громадянську освіту.

Вибір каналів розповсюдження та інформаційно-просвітницької роботи залежатиме від передової практики адміністративно-територіальної одиниці, соціальних подій, політичних циклів та доступних ресурсів. Це в значній мірі залежить також і від загальної структури, партнерів та цілей оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Стратегії розповсюдження та інформаційно-просвітницької діяльності часто використовуються для інформування місцевих, регіональних і національних представників влади, відповідальних за прийняття рішень, про результати оцінювання та впливу на них. Однак навички інформаційно-просвітницької діяльності в однаковій мірі корисні стають у нагоді, коли у представників інститутів, які брали участь в оцінюванні стану демократії на місцевому рівні, виникає необхідність поділитися результатами оцінювання стану демократії на місцевому рівні та просувати їх всередині структур, наприклад, серед інших місцевих органів влади, інших колег та/або виборців.

Необхідно вжити певних зусиль, щоб результати кінцевого звіту потрапили до груп, позбавлених повноважень через дії політичних та економічних еліт, або маргіналізованих груп, що стали такими в силу історичних і структурних факторів.

Навіть найефективніша стратегія розповсюдження та адвокації не може передбачити кожну зміну політичного курсу, що буде

мати місце в майбутньому. Змінюються події, і виникають як нові можливості, так і виклики.⁵⁴ Тому через деякий час необхідно проаналізувати, що було досягнуто до цього часу, які дії виявилися ефективними і що можна було б вдосконалити при роботі над наступним проектом.

Вставка 3.9.

Як виступати на підтримку реформи?

Адвокація – це процес донесення інформації до більш широких верств населення від імені інших осіб. Її мета – привернути увагу до важливого питання чи проблеми та заручитися підтримкою, щоб вплинути як на саму проблему, так і на її вирішення. Ціль адвокації – зміна принципів діяльності, позиції чи програм будь-якого інституту.⁵⁵ Як правило, розробка плану адвокації включає наступні шість кроків.⁵⁶

Перший крок: зрозуміти і визначити проблему

Які основні результати та рекомендації щодо системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні?

Другий крок: визначити цільові аудиторії

Які важливі особи відповідають за прийняття рішень, і хто здатний здійснювати вплив?

Третій крок: розробити головну ідею

Чому зміни чи реформи необхідні, і яким чином вони здатні покращити якість демократії на місцевому рівні?

Четвертий крок: розробити план дій

Яка інформаційна активність в ЗМІ, робота з громадськістю, лобістська діяльність необхідні для донесення інформації до цільової аудиторії?

П'ятий крок: залучити партнерів та громадськість на місцевому рівні

Яким чином партнери оцінювання стану демократії на місцевому рівні можуть допомогти заручитися громадською підтримкою для реалізації запропонованих реформ?

Шостий крок: провести контроль та оцінку

Які досягнення і невдачі можна виділити, і що змінилося в політичному та соціальному плані?

3.8. Оцінювання та наступні кроки

Цей етап включає спільну діяльність із аналізу або оцінки процесу оцінювання. Мета завдання – визначити, в якій мірі відбувся помітний вплив на відповідні дискусії та ініціативи з проведення реформ.

Ретроспективний аналіз та аналіз оцінювання

Оцінювання всього процесу оцінювання стану демократії на місцевому рівні включає зустрічі чи заслуховування доповідей членів основної групи з проведення оцінювання та консультативної групи на тему загального процесу оцінювання та його реалізації. Мета такої зустрічі – обговорення кроків, які виявилися ефективними, моментів, які можна вдосконалити, з метою засвоєння уроків та розробки рекомендацій з підвищення ефективності, які можна використати в наступному оцінюванні.

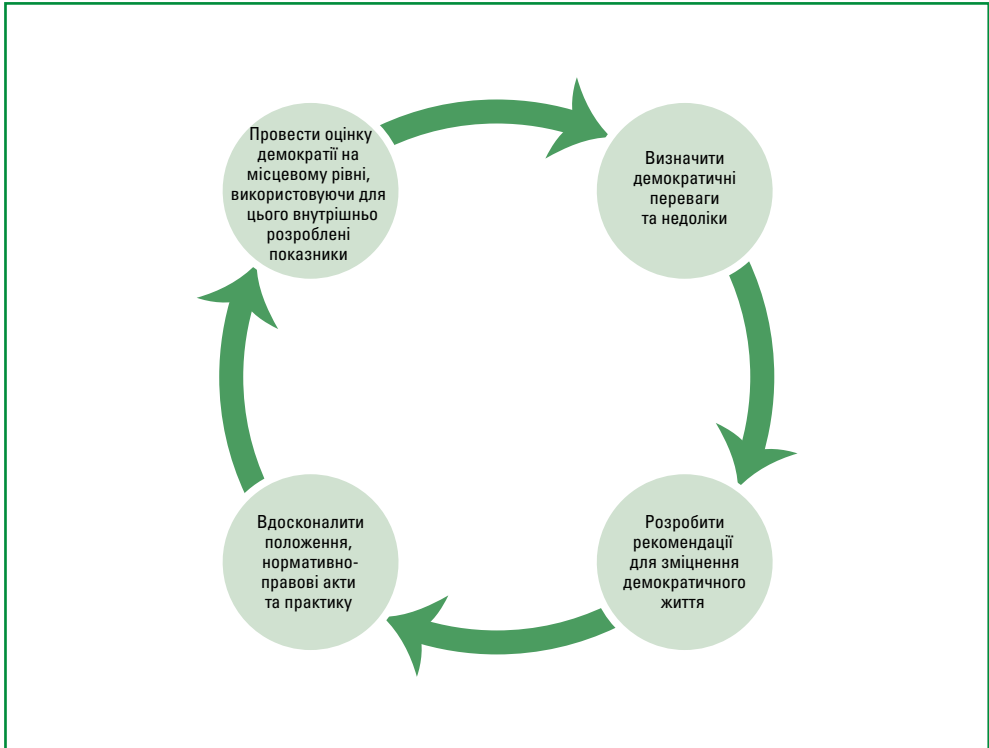
Наступні кроки включають ретроспективний аналіз короткотермінових, середньотермінових та довготермінових рекомендацій щодо проведення реформ, визначених на етапі оцінювання. Як частина цього етапу аналізу, провідна організація може розглянути політичні події, що відбулися з моменту проведення оцінювання, та подивитися, яким чином проводилася діяльність із розповсюдження та інформаційно-просвітницька діяльність і в якій мірі вони виявилися успішними. Сюди також входить порівняння результатів з іншими інформаційними ресурсами та обговорення різних способів, за допомогою яких громадяни здатні контролювати реалізацію реформ.

Аналіз місцевих показників та інституціоналізація оцінювання стану демократії на місцевому рівні

Провідна організація може, наприклад, погодитися у майбутньому продовжити діалог з громадянами та спільно контролювати рекомендації, розроблені на основі звіту за підсумками оцінювання стану демократії на місцевому рівні. Вона може навіть розробити ряд місцевих показників, що відображають стратегічні цілі для покращення якості демократії на місцевому рівні, разом із планом реалізації, а також

проаналізувати, чи бажаною є інституціоналізація оцінювання (наприклад, проведення оцінювання стану демократії на місцевому рівні кожні чотири роки) чи її проведення в інших спільнотах.

Діаграма 3.4. Цикл реформ

Глава 4

Система оцінювання
стану демократії
на місцевому рівні
та запитання

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні та запитання

ПРИНЦИПИ:

Народний контроль та рівність

ПОСЕРЕДНИЦЬКІ ЦІННОСТІ:

Представництво — Участь — Розширення повноважень — Легітимність — Реагування — Відповідальність — Прозорість — Солідарність

Компонент 1: ГРОМАДЯНСТВО, РІВНІ ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ	Компонент 2: ПРЕДСТАВНИЦЬКІ ТА ПІДЗВІТНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ	Компонент 3: ГРОМАДЯНСЬКА ІНІЦІАТИВА ТА УЧАСТЬ
<p>1.1. Громадянство на місцевому рівні</p> <p>Основне запитання: Наскільки інклюзивною є адміністративно-територіальна одиниця для всіх людей, що проживають в її межах, і наскільки інклюзивними є процеси прийняття рішень, що впливають на них?</p> <p>1.2. Громадянські та політичні права</p> <p>Основне запитання: В якій мірі громадянські та політичні права і свободи кожної людини, що проживає в адміністративно-територіальній одиниці, поважаються та дотримуються?</p>	<p>2.1. Вибори та механізми прямої демократії на місцевому рівні</p> <p>Основне запитання: В якій мірі вибори та механізми прямої демократії⁵⁷ дають громадянам право здійснювати контроль місцевих органів влади та їх діяльності?</p> <p>2.2. Місцева законодавча влада</p> <p>Основне запитання: Наскільки ефективно виконує свої демократичні повноваження місцева законодавча влада?</p>	<p>3.1. Активне залучення громадян</p> <p>Основне запитання: Наскільки в повній мірі, активно і на постійній основі громадяни залучаються до громадського життя на місцевому рівні?</p> <p>3.2. ЗМІ</p> <p>Основне запитання: Наскільки ефективно ЗМІ відіграють свою роль у підтриманні демократичних цінностей в адміністративно-територіальній одиниці?</p>

Компонент 1: ГРОМАДЯНСТВО, РІВНІ ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ [п.]	Компонент 2: ПРЕДСТАВНИЦЬКІ ТА ПІДЗВІТНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ [п.]	Компонент 3: ГРОМАДЯНСЬКА ІНІЦІАТИВА ТА УЧАСТЬ
<p>1.3. Економічні, соціальні та культурні права</p> <p>Основне запитання: Наскільки економічні, соціальні і культурні права кожної людини, що проживає в адміністративно-територіальній одиниці, в однаковій мірі поважаються та дотримуються?</p> <p>1.4. Верховенства права та доступ до правосуддя</p> <p>Основне запитання: Наскільки місцеві органи влади та громадяни в однаковій мірі дотримуються законодавства та захищені законом, а також можуть отримати доступ до правосуддя?</p>	<p>2.3. Політичні партії</p> <p>Основне запитання: Наскільки ефективно відіграють політичні партії свою демократичну роль на місцевому рівні?</p> <p>2.4. Місцеві органи виконавчої влади / органи місцевого самоврядування</p> <p>Основне запитання: В якій мірі місцеві органи виконавчої влади при наданні послуг несуть відповідальність та реагують на побажання та потреби місцевого населення?</p> <p>2.5. Традиційні інститути та інститути звичаєвого права</p> <p>Основне запитання: В якій мірі традиційні інститути, інститути звичаєвого права і системи державного управління впливають на якість і функціонування демократії в адміністративно-територіальній одиниці?</p>	

КОНТЕКСТ

i. Історичні, географічні, соціально-економічні та демографічні дані

Основне запитання: Які основні історичні, географічні та соціально-економічні характеристики адміністративно-територіальної одиниці є важливими для розуміння стану демократії?

ii. Вплив місцевих органів влади

Основне запитання: Яка роль та вплив місцевих органів влади в інституціональній структурі країни?

iii. Безпека людини

Основне запитання: Який загальний рівень безпеки людини в адміністративно-територіальній одиниці?

Хоча взаємозв'язок між проміжними цінностями та компонентами аналізу може проявлятися по-різному, він має ставати очевидним з того, як ставляться запитання для проведення оцінювання. В універсальній системі, що видозмінюється в залежності від існуючих обставин, запитання, що ставляться для проведення оцінювання, не можуть бути дуже деталізованими. Тому ціль цього посібника – не вдаватися в значні деталі та залишити групам можливість змінювати запитання у відповідності до контексту та особливостей середовища. Однак при цьому важливо пам'ятати про існування об'єктивної логіки в системі оцінювання між компонентами/демократичними принципами, проміжними цінностями та запитаннями, що ставляться при проведенні оцінювання.

- Принципи та цінності мають прямо або опосередковано відобразитися у законодавстві та захищатися існуючою судовою системою.
- Принципи та цінності визначають демократичні якості інститутів та процесів і повинні відобразитися у їх функціонуванні.
- Принципи та цінності існують для того, щоб громадяни могли користуватися ними на місцевому рівні, а також для сприяння ефективному демократичному життю.

Враховуючи пріоритетне значення основних цінностей, визначених у системі оцінювання стану демократії на місцевому рівні, важливо, щоб запитання, що ставляться для проведення оцінювання, формулювалися таким чином, щоб мало місце відображення цих цінностей. Наприклад: «Я питаю про політичний плюралізм у раді, бо він створює можливість повного представництва (проміжна цінність), і повне представництво є передумовою народного контролю та рівності (принципу)».

Нижченаведена таблиця може стати основою для груп з проведення оцінювання у формуванні підходу до надання відповідей на запитання, що ставляться в цілях проведення оцінювання. Щодо кожного запитання рекомендується спершу оцінити чинні закони, правила та нормативно-правові акти, після чого порівняти цю інформацію з практикою, що існує в адміністративно-територіальній одиниці. Щоб оцінити початкові результати, корисно розробити як позитивні, так і негативні показники. Це не лише створює доказову базу для відповіді на запитання, але і служить відправною точкою для розробки національних показників, притаманних адміністративно-територіальній одиниці. Ці показники використовуються як

якісні показники, а також для визначення досягнень та невдач за певний період часу у разі проведення іншого оцінювання стану демократії на місцевому рівні.

Приклад: що шукати?			
Закони, правила та місцеві нормативно-правові акти	Практика	Негативні показники	Позитивні показники
<i>Проаналізувати законодавчу, політичну та інституційну базу, яка захищає та гарантує участь і представництво маргіналізованих груп в офіційних інститутах і процесах.</i>	<i>Проаналізувати, наскільки справедливо і об'єктивно ця законодавча, політична та інституційна база застосовується на місцевому рівні і як це впливає на участь та представництво маргіналізованих груп.</i>	<i>Вивчити докази виключення, незаконних дій, а також прямих і непрямих порушень законодавства, що мають місце як під контролем, так і без контролю уряду.</i>	<i>Вивчити інформацію про кількість членів рад, партій, суддів і державних службовців, які можуть вважатися частиною однієї або декількох маргіналізованих груп.</i>

Аналіз стану справ на місцевому рівні: питання для виявлення основних факторів

Аналіз стану справ на місцевому рівні є основою оцінювання стану демократії на місцевому рівні та допомагає сформулювати уявлення та розтлумачити результати оцінювання.

А. Історичні, географічні, соціально-економічні та демографічні дані

Основне запитання: Які основні історичні, географічні, соціально-економічні та демографічні характеристики адміністративно-територіальної одиниці є важливими для розуміння стану демократії?

Запитання для проведення оцінювання:

- Які найважливіші історичні події сформували адміністративно-територіальну одиницю?
- Які основні географічні характеристики та кордони адміністративно-територіальної одиниці?
- Чи існує будь-який особливий адміністративно-територіальний поділ, і якщо так, яке відношення він має до самоуправління корінних народів або меншин?

- d. На яких ресурсах або зусиллях базується місцева економіка і хто володіє ними/контролює їх?
- e. В якій мірі існування та/або відсутність природних ресурсів впливає на адміністративно-територіальну одиницю?
- f. В якій мірі адміністративно-територіальна одиниця відчуває негативний вплив на навколишнє середовище та соціально-економічний вплив в результаті зміни клімату?
- g. Які соціальні розбіжності та прошарки суспільства створені місцевими економічними умовами?
- h. Чи можна виділити певні культурні, релігійні, етнічні або мовні групи громадян?
- i. В якій кількості в адміністративно-територіальній одиниці присутні мігранти?
- j. Який демографічний склад адміністративно-територіальної одиниці в плані статі та віку?
- k. Чи існує згода щодо історичного розвитку, географічних меж та/або соціально-економічних та демографічних характеристик адміністративно-територіальної одиниці серед різних груп у суспільстві?

В. Роль та вплив місцевих органів влади

Основне запитання: Яка роль та який вплив місцевих органів влади в інституціональній структурі країни?

Запитання для проведення оцінювання:

- a. Як можна описати інституціональні структури та відносини між національними, регіональними/районними та місцевими рівнями?
- b. Які основні демократичні (або політичні) інститути та процеси, діють на місцевому рівні?
- c. Чи прийняла країна політику децентралізації?
- d. Якщо так, який це тип децентралізації? Деконцентрація, деволюція та делегування влади або їх поєднання? Які її основні характеристики та структури?
- e. Які повноваження та права на прийняття рішень надають інституційні та політичні механізми адміністративно-територіальній одиниці, що підлягає оцінюванню, щодо проведення децентралізації?
- f. На якому рівні влади розробляється державна політика?
- g. В якій мірі адміністративно-територіальна одиниця незалежна у генеруванні ресурсів та здійсненні контролю над ними?
- h. Які вертикальні та горизонтальні структури відповідальності існують офіційно?

- i. Чи існують будь-які традиційні, загальноприйняті або релігійні структури управління, що відіграють роль в управлінні адміністративно-територіальної одиниці?
- j. Які існують впливові зовнішні інститути або (незаконні) впливові особи в адміністративно-територіальній одиниці?

С. Безпека людини

Основне запитання: Який загальний рівень безпеки людини в адміністративно-територіальній одиниці?

Запитання для проведення оцінювання:

- a. В якому масштабі протягом останніх років мали місце стихійні лиха, голод, посуха або хвороби?
- b. Чи відбувалися будь-які (збройні) конфлікти, і які сторони були пов'язані з ними?
- c. В якій мірі ці загрози безпеці людини вплинули на життя та умови проживання людей в адміністративно-територіальній одиниці?
- d. Які інститути/особи, згідно припущень, можуть запобігти цим загрозам безпеці людини та вирішити їх, а також відіграти роль у запобіганні та вирішенні конфлікту?
- e. Чи здійснюють на території адміністративно-територіальної одиниці діяльність організовані злочинні мережі або угруповання, незаконні парламентські сили, приватні армії або місцеві воєначальники?
- f. Чи здійснюють правоохоронні органи на місцевому рівні свою діяльність прозоро і чи здійснюється належним чином контроль за їх діяльністю за допомогою демократичних механізмів?
- g. Яким чином проблеми, пов'язані з безпекою людини, по-різному впливають на жінок та чоловіків?
- h. В якій мірі ці проблеми по-різному впливають на різні групи населення адміністративно-територіальної одиниці?

Компонент 1: ГРОМАДЯНСТВО, РІВНІ ПРАВА ТА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ

1.1. Громадянство на місцевому рівні

Основне запитання: Наскільки інклюзивною є адміністративно-територіальна одиниця для всіх людей, що проживають в її межах, і наскільки інклюзивними є процеси прийняття рішень, що впливають на них?

Запитання для проведення оцінювання:

- 1.1.1. Наскільки інклюзивним є визначення адміністративно-територіальної одиниці або тлумачення громадянства?
- 1.1.2. В якій мірі однаково враховуються проблеми, інтереси та права всіх осіб, що проживають в адміністративно-територіальній одиниці?
- 1.1.3. В якій мірі різні групи осіб, що проживають в адміністративно-територіальній одиниці, не зазнають дискримінації та виключення незважаючи на їх національність, вік, місце проживання, стать, сексуальну орієнтацію, національне або етнічне походження, колір шкіри, релігію, політичні переконання, мову або будь-який інший фактор?
- 1.1.4. В якій мірі всі люди, що проживають в адміністративно-територіальній одиниці, здатні вільно брати участь у громадському житті, не зазнаючи при цьому дискримінації (наприклад, ті, хто не зареєстровані при народженні, мігранти без документів, особи без громадянства, біженці, шукачі притулку, внутрішньо переміщені особи і т. д.)?
- 1.1.5. Наскільки жінки та чоловіки в однаковій мірі користуються громадянством та всіма пов'язаними з ним можливостями та правами, наприклад, правом власності, правом на батьківство, громадянство дітей, участь та представництво в громадських справах?
- 1.1.6. Наскільки молодь та старше покоління, що проживають в адміністративно-територіальній одиниці, в однаковій мірі залучаються та приймаються у всіх аспектах життя?
- 1.1.7. Наскільки різні мови, культури, релігії та системи переконань визнаються та приймаються на місцевому рівні?
- 1.1.8. Наскільки адміністративно-територіальна одиниця вільна від конфліктів на етнічній основі, соціальних розподілів та/або поляризації між різними сегментами суспільства?

1.2. Громадянські та політичні права

Основне запитання : В якій мірі громадянські та політичні права і свободи кожної людини, що проживає в адміністративно-територіальній одиниці, поважаються та дотримуються?

Запитання для проведення оцінювання:

- 1.2.1. Наскільки в рівній мірі громадянські і політичні права та свободи гарантуються всім державною конституцією, законодавством та місцевими нормативно-правовими актами?

- 1.2.2. Наскільки рівним та ефективним є захист права людей на власну думку, висловлення власної думки, права об'єднуватися, збиратися та організовуватися?
- 1.2.3. Наскільки безпечною є свобода всіх людей сповідувати власну релігію, використовувати свою мову або культуру?
- 1.2.4. В якій мірі люди можуть ефективно вимагати своїх громадянських та політичних прав і свобод, і наскільки вільні вони від соціальних норм або обмежень, коли виставляють такі вимоги?
- 1.2.5. Наскільки рівні можливості мають жінки та чоловіки у доступі до цих прав та свобод та їх здійсненні?
- 1.2.6. Наскільки вільні від переслідувань та залякування ті особи, що здійснюють свої права та користуються свободами в якості способу протидії місцевим органам влади або правлячій еліті?
- 1.2.7. Наскільки адміністративно-територіальна одиниця здатна сприяти здійсненню цих прав і свобод маргіналізованими або соціально незахищеними групами населення, до яких входять, наприклад, меншини, корінні народи/родові общини, мігранти, переміщені особи, біженці або інші групи осіб?

1.3. Економічні, соціальні та культурні права

Основне запитання: Наскільки економічні, соціальні і культурні права кожної людини, що проживає в адміністративно-територіальній одиниці, в однаковій мірі поважаються та дотримуються?

Запитання для проведення оцінювання:

- 1.3.1. Наскільки в рівній мірі економічні, соціальні і культурні права гарантуються всім людям державною конституцією, законодавством і місцевими нормативно-правовими актами?
- 1.3.2. Наскільки в однаковій мірі доступна всім людям освіта, робота або соціальна безпека?
- 1.3.3. В якій мірі всім людям гарантуються основні життєві потреби, наприклад, нормальне харчування, медична допомога, житло та чиста вода?
- 1.3.4. В якій мірі люди можуть ефективно вимагати задоволення цих основних потреб, і наскільки вони вільні від соціальних норм або обмежень при висуненні таких вимог?
- 1.3.5. В якій мірі жінки та чоловіки користуються однаковими можливостями доступу до цих прав і свобод та їх здійснення?
- 1.3.6. Наскільки задоволене місцеве населення тим, як місцеві органи влади забезпечують ці права?

- 1.3.7. В якій мірі адміністративно-територіальна одиниця здатна сприяти здійсненню цих прав і свобод по відношенню до маргіналізованих груп, меншин, корінних народів/родових общин, мігрантів, переміщених осіб і біженців чи інших груп населення?

1.4. Верховенство права та доступ до правосуддя

Основне запитання: Наскільки місцеві органи влади та громадяни в однаковій мірі дотримуються законодавства та захищені законом, а також можуть отримати доступ до правосуддя?

Запитання для проведення оцінювання:

- 1.4.1. В якій мірі в адміністративно-територіальній одиниці прийняте та дотримується верховенство права?
- 1.4.2. В якій мірі всі місцеві інститути та державні посадовці дотримуються законодавства та прозорих правил при виконанні своїх посадових обов'язків?
- 1.4.3. Наскільки доступною є судова система, включаючи правоохоронні органи, суди та юридичну допомогу усім верствам суспільства, як чоловікам, так і жінкам?
- 1.4.4. Наскільки рівноправним та безпечним є доступ людей до правосуддя, відправлення правосуддя та засобів правового захисту?
- 1.4.5. Наскільки неупередженою є судова система, і в якій мірі їй довіряють різні версти місцевого населення?
- 1.4.6. Наскільки вільні суди та правоохоронні органи від маніпуляцій, корупції та втручання політичних, приватних, кримінальних або незаконних суб'єктів діяльності?
- 1.4.7. Наскільки ефективно здійснюють свою діяльність в адміністративно-територіальній одиниці традиційна судова система чи суди звичаєвого права, і чи вони розглядаються як альтернативні засоби доступу до правосуддя?
- 1.4.8. В якій мірі при здійсненні своєї діяльності ці інститути дотримуються належних правил неупередженого і рівного ставлення?
- 1.4.9. Наскільки ефективними є офіційні і неофіційні інститути та механізми для запобігання, врегулювання і вирішення конфліктів в адміністративно-територіальній одиниці?

Компонент 2: ПРЕДСТАВНИЦЬКІ ТА ПІДЗВІТНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

2.1. *Вибори та механізми прямої демократії на місцевому рівні*

Основне запитання: В якій мірі вибори та механізми прямої демократії⁵⁷ дають громадянам право здійснювати контроль місцевих органів влади та їх діяльності?

Запитання для проведення оцінювання:

- 2.1.1. Наскільки ефективною є виборча система у наданні виборцям конкурентноспроможних варіантів вибору, гарантуванні справедливого підрахунку голосів та створенні виборних органів, що максимально відображають їх вибір?
- 2.1.2. В якій мірі виборча система створює виконавчу систему, підзвітну раді?
- 2.1.3. Наскільки прозорими є референдуми, ініціативи з відкликання посадовців, громадянські ініціативи, ініціативи з розробки порядку денного та інші види консультацій, та чи враховують вони питання і результати, що відображають погляди усіх верств населення?
- 2.1.4. Наскільки жінки та чоловіки повною та однаковою мірою беруть участь у виборчих процесах як виборці та кандидати на виборчі посади?
- 2.1.5. Наскільки доступними є вибори та інформація, пов'язана з виборами, усім виборцям, що мають таке право, включаючи осіб з фізичними і розумовими вадами, неписьменних людей, людей, що проживають у сільській місцевості і т. д.?
- 2.1.6. В якій мірі місцева законодавча і виконавча влада відображає соціальний склад виборців?
- 2.1.7. Наскільки неупередженими та прозорими є виборчі процедури для реєстрації виборця, кандидата і партії?
- 2.1.8. В якій мірі однаковий доступ до ЗМІ гарантується всім політичним партіям?
- 2.1.9. Наскільки вільними від корупції, залякування або зовнішнього втручання є вибори, і в якій мірі суперечки чи звинувачення у шахрайстві під час виборів вирішуються мирним шляхом та із урахуванням побажань усіх зацікавлених сторін

2.2. *Місцева законодавча влада*

Основне запитання: В якій мірі місцева законодавча влада ефективно виконує свої демократичні повноваження?

Запитання для проведення оцінювання:

- 2.2.1. Наскільки незалежною є законодавча влада від виконавчої, і наскільки вільні її члени у висловленні своїх думок та наданні пропозицій щодо альтернативних варіантів здійснення політики?
- 2.2.2. Чи однаково представлені жінки та чоловіки у місцевих законодавчих органах влади та інших керівних виборних органах?
- 2.2.3. Наскільки склад законодавчої влади відображає місцеве населення? Які групи представлені в надмірній кількості/недостатньо представлені і чому?
- 2.2.4. Наскільки прозорими та інклюзивними є процедури ради з метою консультування громадськості, і наскільки доступними є обрані представники своїм виборцям?
- 2.2.5. Наскільки широкими і ефективними є повноваження місцевої законодавчої влади щодо здійснення контролю за виконавчою гілкою та притягнення її до відповідальності?
- 2.2.6. Наскільки прозорими та строго визначеними є повноваження законодавчої гілки влади з прийняття рішень у питанні затвердження бюджету і здійсненні контролю за оподаткуванням та державними витратами?
- 2.2.7. Наскільки ефективними є механізми захисту місцевої законодавчої влади та її членів від зовнішнього втручання, корупції та інших форм примусу?

2.3. Політичні партії

Основне запитання: Наскільки ефективно відіграють політичні партії свою демократичну роль на місцевому рівні?

Запитання для проведення оцінювання:

- 2.3.1. В якій мірі партійна система надає можливості політичним партіям ефективно здійснювати свою діяльність в плані проведення виборчих кампаній, призначення кандидатів, набору членів, навчання політиків та впливу на плани, програми та виборчі маніфести партій?
- 2.3.2. В якій мірі можливості, ресурси та внутрішні процедури політичних партій дозволяють партіям ефективно здійснювати свою діяльність?
- 2.3.3. В якій мірі члени партії беруть участь та впливають на розробку політики партії і відбір кандидатів?
- 2.3.4. Наскільки збалансованою є кількість жінок і чоловіків у партії та в партійному керівництві, і в якій мірі жінки та чоловіки однаковою мірою беруть участь в діяльності партії?

- 2.3.5. В якій мірі політичні партії долають етнічні, релігійні і мовні протиріччя та пропонують однакові можливості всім, хто хоче стати членами партії чи кандидатами?
- 2.3.6. В якій мірі партії та партійні лідери отримують державне фінансування та/або інші фінансові внески? Наскільки вільними є політичні партії від злочинів і корупції?
- 2.3.7. Наскільки представницький характер мають політичні партії і політики на місцевому рівні, і наскільки їм довіряють?

2.4. Місцеві органи виконавчої влади/органи місцевого самоврядування

Основне запитання: В якій мірі місцеві органи виконавчої влади при наданні послуг несуть відповідальність та реагують на побажання та потреби місцевого населення?

Запитання для проведення оцінювання:

- 2.4.1. Який обсяг повноважень та контролю місцевих органів виконавчої влади в питаннях, важливих для життя людей, і наскільки вони користуються довірою, проінформовані, підготовлені та мають ресурси для цього?
- 2.4.2. За допомогою яких механізмів місцеві посадовці займають свої посади? Шляхом обрання чи призначення? Виходячи із заслуг чи зв'язків?
- 2.4.3. В якій мірі місцеві органи влади, в тому числі озброєні сили, поліція та силові структури, контролюються законодавчими органами влади, ЗМІ та групами спостерігачів?
- 2.4.4. В якій мірі виконавча гілка влади надає інформацію про діяльність державних органів усім верствам місцевого населення?
- 2.4.5. Наскільки відкриті та прозорі державні процедури встановлення порядку денного, нормотворчої діяльності, реалізації політики, контролю й оцінювання?
- 2.4.6. Наскільки інклюзивними та систематичними є механізми участі громадян і консультацій з громадськістю?
- 2.4.7. Наскільки доступними та надійними є державні послуги для всіх людей, які потребують їх?
- 2.4.8. Наскільки відповідальними є місцеві органи влади при наданні цих послуг?
- 2.4.9. Наскільки збалансованою є кількість жінок і чоловіків у місцевих органах влади, і в якій мірі в державній політиці врахована гендерна проблематика?

2.5. Традиційні інститути та інститути звичаєвого права

Основне запитання: В якій мірі традиційні інститути, інститути звичаєвого права і системи державного управління впливають на якість і функціонування демократії в адміністративно-територіальній одиниці?

Запитання для проведення оцінювання:

- 2.5.1. Яку роль відіграють інститути звичаєвого права, традиційні та/або релігійні інститути та системи державного управління адміністративно-територіальної одиниці у підтриманні зв'язків з громадськістю?
- 2.5.2. Наскільки прозорі та визнані їх повноваження, і в якій мірі вони користуються довірою місцевого населення?
- 2.5.3. Наскільки ці інститути впливають на місцеву виконавчу, законодавчу і судову гілки влади?
- 2.5.4. В якій мірі ці інститути сприяють наданню послуг в адміністративно-територіальній одиниці або підривають їх надання?
- 2.5.5. В якій мірі процеси прийняття рішень і діяльність цих інститутів сприяють гендерній рівності і розмаїттю в адміністративно-територіальній одиниці?
- 2.5.6. В якій мірі керівництво і склад цих інститутів відображають населення адміністративно-територіальної одиниці в плані статі, віку, релігії, етнічної приналежності, класу і т.д.?
- 2.5.7. В якій мірі існує гармонія між сучасними і традиційними інститутами державного управління, і наскільки ці інститути вважаються джерелом стабільності?

Компонент 3: ГРОМАДЯНСЬКА ІНІЦІАТИВА ТА УЧАСТЬ

3.1. Активне залучення громадян

Основне запитання: Наскільки в повній мірі, активно і на постійній основі громадяни залучаються до громадського життя на місцевому рівні?

Запитання для проведення оцінювання:

- 3.1.1. В якій мірі громадяни вживають індивідуальні чи колективні заходи для вирішення питань державного значення?

- 3.1.2. В якій мірі місцеве населення самоорганізовується за допомогою соціальних та політичних рухів, організацій громадянського суспільства та/або громадських об'єднань?
- 3.1.3. В якій мірі відомі державні діячі, громадські діячі та/або активісти беруть участь у політичному житті?
- 3.1.4. Наскільки часто такі громадські місця, як парки, місця проведення громадських зібрань чи онлайн платформи використовуються для публічних обговорень і дій, і в якій мірі правила, наприклад, ті, що регулюють питання масових зібрань, протестів, демонстрацій і т.д., перешкоджають цим ініціативам?
- 3.1.5. В якій мірі місцеве населення висловлює потребу та зацікавленість у громадських обговореннях та участі у вирішенні питань, що впливають на якість їх життя?
- 3.1.6. Наскільки вільні від залякування й утисків ті люди, що вимагають права на вільне висловлення думок, організацію, об'єднання та збори?
- 3.1.7. Наскільки плюралістичними є форуми для участі й обговорень громадян, і які функції зазвичай виконують жінки і чоловіки на цих форумах?
- 3.1.8. Наскільки ефективні громадянські ініціативи у вирішенні проблем і притягненні осіб, що приймають рішення, до відповідальності, наприклад, за надання послуг?
- 3.1.9. В якій мірі громадянські ініціативи, дії та/або протести призводять до напруження або конфлікту, і чи ці конфлікти врегульовуються і вирішуються мирним шляхом?

3.2. ЗМІ

Основне запитання: Наскільки ефективно ЗМІ відіграють свою роль у підтриманні демократичних цінностей в адміністративно-територіальній одиниці?

Запитання для проведення оцінювання:

- 3.2.1. Наскільки безпечним та сприятливим є середовище для вільного здійснення діяльності засобами масової інформації, в тому числі журналістами, працівниками ЗМІ та пов'язаним зі ЗМІ персоналом?
- 3.2.2. Наскільки плюралістичними є власність на ЗМІ, ЗМІ та медіа-платформи на місцевому рівні, і наскільки незалежні місцеві ЗМІ від національних ЗМІ?

- 3.2.3. Наскільки незалежними та об'єктивними є ЗМІ в адміністративно-територіальній одиниці, і наскільки вони незалежні від впливу політичних, ділових та інших кіл?
- 3.2.4. Наскільки ефективні ЗМІ у перевірці та розслідуванні діяльності місцевих органів влади й інших можновладців в питаннях, що стосуються місцевого населення?
- 3.2.5. Наскільки доступні ЗМІ лідерам громадської думки чоловічої і жіночої статі, і в якій мірі ЗМІ відіграють роль у подоланні чи закріпленні гендерних стереотипів?
- 3.2.6. Наскільки доступні ЗМІ та інтернет будь-кому, хто проживає в адміністративно-територіальній одиниці, і яким чином це сприяє рівному доступу до інформації або впливає на нього?
- 3.2.7. Наскільки ЗМІ представляють різні думки та погляди всього місцевого населення, включаючи маргіналізовані групи або меншини?

Примітки і пояснення

- ¹ МІДСВ, Democracy at the Local Level, The International IDEA Handbook on Participation, Representation, Conflict Management and Governance [Демократія на місцевому рівні, Міжнародне керівництво МІДСВ з питань участі, представництва, врегулювання конфліктів і управління] (Stockholm: International IDEA, 2001) [Стокгольм: МІДСВ, 2001]
- ² МІДСВ, Handbook on Democracy Assessment [Керівництво з питань оцінювання демократії] (The Hague: Kluwer Law International, 2002) [Гаага: Kluwer Law International, 2002]; МІДСВ, The State of Democracy: Democracy Assessments in Eight Nations Around the World [Стан демократії: оцінювання демократії у восьми країнах світу, 2008] (The Hague: Kluwer Law International, 2008) [Гаага: Kluwer Law International, 2008]; МІДСВ, Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide [Оцінювання якості демократії: практичне керівництво] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008]
- ³ МІДСВ, Leadership for Local Democracy: Local Democracy Assessment Guide [Лідерство заради демократії на місцевому рівні: керівництво з питань оцінювання стану демократії на місцевому рівні], доступно за адресою: <http://www.idea.int/democracy/upload/Local_Dem_Assessment_Guide.pdf>
- ⁴ МІДСВ, *International IDEA Strategy 2012–2017* [Стратегія МІДСВ на 2012-2017 роки] (Stockholm: International IDEA, 2012) [Стокгольм: МІДСВ, 2012], доступно за адресою: <<http://www.idea.int/about/secretary-general/upload/idea-strategy-2012-2017.pdf>>
- ⁵ МІДСВ, *International IDEA Strategy 2012–2017* [Стратегія МІДСВ на 2012-2017 роки] (Stockholm: International IDEA, 2012) [Стокгольм: МІДСВ, 2012], доступно за адресою: <<http://www.idea.int/about/secretary-general/upload/idea-strategy-2012-2017.pdf>>
- ⁶ Веір, Стюарт, презентація на заході, присвяченому друку посібника *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [«Оцінка якості демократії: практичний посібник»] та запуску

веб-сайту на тему демократії на місцевому рівні, Нью-Йорк, 13 листопада 2008 р.], доступно за адресою: <<http://www.idea.int/sod/upload/Stuart-Weir-2008.pdf>>

- 7 Під «спільнотою» ми маємо на увазі певну територію чи місце, що розглядається разом зі своїми мешканцями (<<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/community>>). У контексті оцінювання стану демократії на місцевому рівні це територія, що також має свого роду структуру управління.
- 8 На основі запитань про субнаціональну демократію в рамках проекту «Різновиди демократії», доступно за адресою: <<https://v-dem.net/>>
- 9 Карім, Абдул Гаффар, 'Diversity in Local Politics and its Implications for Democracy and Governance at the Local Level: The Case of Indonesia' [Розмаїття в місцевій політиці та його наслідки для демократії та управління на місцевому рівні], робота представлена на засіданні Групи МІДСВ з питань міжнародної демократії, 'Public Administration and Governance: Tradition and Transformation' [Державне та муніципальне управління: традиція та трансформація] International Conference, University of Philippines National College of Public Administration and Governance, Manila, 27–29 June 2012 [Міжнародна конференція, Філіппінський університет, Національний коледж державного та муніципального управління, Маніла, 27-29 червня 2012 р.]
- 10 Ко, Една Е.А та ін., *State of Local Democracy in the Autonomous Region in Muslim Mindanao (SoLD ARMM)* [Стан демократії на місцевому рівні в Автономному регіоні в Мусульманському Мінданао], (Philippines: National College of Public Administration and Governance, University of the Philippines Diliman (UP-NCPAG) and the Philippine Center for Islam and Democracy (PCID), 2012) [Філіппіни: Національний коледж державного і муніципального управління, Філіппінський університет Діліман (ФУ – НКДМУ) і Філіппінський центр з питань ісламу та демократії (ФЦІД)]. Стан демократії на місцевому рівні в АРММ доступний за адресою <<http://www.idea.int/publications/sold-armm/index.cfm>>
- 11 МІДСВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 20–1, Частина 1
- 12 Кабір, Наїла (ред.), *Inclusive Citizenship: Meanings and Expressions* [Інклюзивне громадянство: значення та формулювання] (London & New York: Zed Books, 2005) [Лондон і Нью-Йорк: Zed Books, 2005]

- ¹³ МІДСВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 20–1, Частина 1
- ¹⁴ МІДСВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 20–1, Частина 1
- ¹⁵ Основою цих цінностей є описи, згадані МІДСВ у посібнику *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 20–1, Частина 1
- ¹⁶ Див. також Бігем, Д., ‘Theorising Democracy and Local Government’ [Теоретичне оцінювання демократії та органів місцевого самоврядування], у редакції Кінг та Стокер, *Rethinking Local Democracy* [Переосмислення демократії на місцевому рівні] (London: Macmillan, 1996) [Лондон: Macmillan, 1996], ст. 28-49
- ¹⁷ Див. також Transparency & Accountability Initiative [Ініціатива з питань прозорості та підзвітності], доступно за адресою: <<http://www.transparency-initiative.org/about/definitions>>
- ¹⁸ Див. також Transparency & Accountability Initiative [Ініціатива з питань прозорості та підзвітності], доступно за адресою: <<http://www.transparency-initiative.org/about/definitions>>
- ¹⁹ МІДСВ, *Democracy, Conflict and Human Security: Pursuing Peace in the 21st Century* [Демократія, конфлікт і безпека людини: досягнення миру у 21 столітті] (Stockholm: International IDEA, 2006) [Стокгольм: МІДСВ, 2006], с. 17
- ²⁰ Кабір, Наїла (ред.), *Inclusive Citizenship: Meanings and Expressions* [Інклюзивне громадянство: значення та формулювання] (London & New York: Zed Books, 2005) [Лондон і Нью-Йорк: Zed Book, 2005], частина хiv
- ²¹ Кабір, Наїла (ред.), *Inclusive Citizenship: Meanings and Expressions* [Інклюзивне громадянство: значення та формулювання] (London & New York: Zed Books, 2005) [Лондон і Нью-Йорк: Zed Book, 2005], частина хii
- ²² Council of Europe Parliamentary Assembly [Парламентська асамблея Ради Європи], ‘The state of democracy in Europe. Specific challenges facing European democracies: the case of diversity and migration’ [Стан демократії в Європі. Певні проблеми європейських демократій: розмаїття та міграція], Документ 11623, 6 червня 2008 р.
- ²³ МІДСВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник]

- (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 27
- ²⁴ Томмасолі, Массімо, 'Rule of Law and Democracy: Addressing the Gap Between Policies and Practices' [Верховенство права та демократія: подолання прогалини між політикою та практикою], Хроніка ООН, 49/4, (грудень 2012 р.), доступно за адресою: <<http://www.un.org/wcm/content/site/chronicle/home/archive/issues2012/deliveringjustice/ruleoflawanddemocracy>>
- ²⁵ Додаткову інформацію див. в QuotaProject за посиланням <<http://www.quotaproject.org/>>
- ²⁶ Додаткову інформацію див. у посібнику МІДСВ *Direct Democracy: The International IDEA Handbook* [Пряма демократія: посібнику МІДСВ] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008]
- ²⁷ МІДСВ, *Direct Democracy: The International IDEA Handbook* [Пряма демократія: посібник МІДСВ] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 41
- ²⁸ МІДСВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 27–8
- ²⁹ Сейкі, М., 'The Role of Customary/Traditional Systems of Governance in Enhancing or Undermining the Quality of Local Democracy and Governance: The Case of Ghana' [Роль загальноприйнятих/традиційних систем управління у підвищенні чи зниженні якості демократії на місцевому рівні і управління: випадок Гани], робота представлена на конференції МІДСВ 'Citizen-led Assessments of Democracy: A Decade of Experiences from Around the World' [Очолювані громадянами оцінювання демократії: десятиріччя досвіду з усього світу], Бангкок, 16–18 вересня 2013 р. (неопублікована)
- ³⁰ Молуці, П. Д., 'Challenges and Threats to Political Stability: The Case of Botswana' [Виклики та загрози політичній нестабільності: випадок Ботсвани], робота представлена на конференції МІДСВ 'Citizen-led Assessments of Democracy: A Decade of Experiences from Around the World' [Очолювані громадянами оцінювання демократії: десятиріччя досвіду з усього світу], Бангкок, 16–18 вересня 2013 р. (неопублікована)
- ³¹ Гольдфранк, Менджамін, *Deepening Local Democracy in Latin America: Participation, Decentralization, and the Left* [Поглиблення демократії на місцевому рівні у Латинській Америці: участь, децентралізація і ліві сили] (University Park, PA: Penn State

- University Press, 2011) [Юніверсіті-Парк, Пенсільванія: Penn State University Press, 2011 р.]
- ³² МІДСВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 28
- ³³ МІДСВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], ст. 28
- ³⁴ Фокс, Річард Л. і Дженіфер М. Рамос (ред.), *iPolitics: Citizens, Elections, and Governing in the New Media Era* [iPolitics: громадяни, вибори і управління у новій медіа ері] (New York: Cambridge University Press, 2012) [Нью-Йорк: Cambridge University Press, 2012]
- ³⁵ *Local Democracy in the Municipality of Cap-Haitien* [Демократія на місцевому рівні у муніципалітеті Кап-Аїт'єн], (Stockholm: International IDEA, 2010) [Стокгольм: МІДСВ, 2008], доступно за адресою: <http://www.idea.int/publications/local_democracy_in_cap_haitien/upload/Local_democracy_in_Cap-Haitien.pdf>
- ³⁶ Стаття не слід розглядати лише як синонім жінок та/або чоловіків, а скоріше як спосіб формування понять жіночої та чоловічої статі і як це, в свою чергу, пов'язано з розподілом влади та ресурсів. Формування гендерного аспекту пов'язано з соціальними процесами, що пересікаються з іншими маркерами національної приналежності або демографічними ознаками, наприклад, класом, віком, релігією, сексуальною орієнтацією і т. д.
- ³⁷ United Nations Research Institute for Social Development [Науково-дослідницький інститут соціального розвитку при Організації Об'єднаних Націй], *Gender Equality: Striving for Justice in an Unequal World* [Гендерна рівність: боротьба за справедливість у рівноправному світі] (Geneva: UNRISD/UN Publications, 2005) [Женева: НДІСР ООН/Публікації ООН, 2005], доступно за адресою: <<http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/search/1FF4AC64C1894EAAC1256FA3005E7201?OpenDocument>> search/1FF4AC64C1894EAAC1256FA3005E7201?OpenDocument>
- ³⁸ Дивіться, наприклад, Горовіц, Леа, *Getting Good Government for Women: A Literature Review* [Створення ефективного уряду для жінок: літературний огляд], Agriculture and Rural Development Discussion Paper nr. 43 [Документ обговорень Департаменту сільського господарства і розвитку сільської місцевості № 43], (Washington, DC: World Bank, 2009) [Вашингтон, округ Колумбія: Всесвітній банк, 2009], доступно за адресою: <<http://documents.worldbank.org/curated/en/2009/01/11061201/>>

- getting-good-government-women-literature-review>
- ³⁹ World Executive Committee of the International Union of Local Authorities (IULA) [Всесвітній виконавчий комітет Міжнародного Союзу місцевих органів влади], *Worldwide Declaration on Women in Local Government* [Всесвітня декларація про роль жінок в місцевому самоуправлінні], доступно за адресою: <<http://www.cities-localgovernments.org/uclg/upload/template/template docs/worldwidedeclaration.htm>>
- ⁴⁰ Див., наприклад, Болдуїн, К., Кріс Чапмен і Зої Грей, *Minority Rights: The Key to Conflict Prevention* [Права меншин: ключ для запобігання конфліктів] (Minority Rights Group International, 2003) [Міжнародна група з прав меншин, 2003]; і Превітт, Кевін, 'When Social Inequality Maps to Demographic Diversity, What Then for Liberal Democracies?' [Коли карта розподілу соціальної нерівності співпадає з картою демографічного розмаїття, що робити ліберальним демократіям?], *Social Research: An International Quarterly* 77/1 [Соціальне дослідження: міжнародне щоквартальне видання 77/1] (весна 2010 р.), ст. 1–20
- ⁴¹ Інформація взята із заходу, що нещодавно проводився Брукінгським інститутом 'Dangerous Liaisons: Political Finance and Organized Crime in Latin America and Beyond' [Небезпечні зв'язки: фінансування політичної діяльності і організована злочинність у Латинській Америці та за її межами], аудіоподкаст доступний за адресою: <<http://www.brookings.edu/events/2013/10/15-latin-america-political-finance-organized-crime>>
- ⁴² Додаткову інформацію див., наприклад, у МІДСВ, *Democracy, Conflict and Human Security: Pursuing Peace in the 21st Century* [Демократія, конфлікт і безпека людини: боротьба за мир у 21 столітті] (Stockholm: International IDEA, 2006) [Стокгольм: МІДСВ, 2006]
- ⁴³ Див, наприклад, Браттон, Майкл, 'Trends in Popular Attitudes to Multiparty Democracy in Africa, 2000–2012' [Популярні напрямки розгляду багатопартійної демократії в Африці, 2000-2012 рр.], *Afrobarometer Briefing Paper* No. 105, October 2012 [Афробарометр, Довідковий документ № 105, жовтень 2012 р.]; і Доореншпелт, Ренске, 'Critical Citizens, Democratic Support and Satisfaction in African Democracies' [Критично мислячі громадяни, демократична підтримка і задоволення в африканських демократіях], *International Political Science Review*, 33/3 (червень 2012 р.), ст. 279–300
- ⁴⁴ МІДСВ, *International IDEA Strategy 2012–2017* [Стратегія МІДСВ на 2012-2017 роки] (Stockholm: International IDEA, 2012) [Стокгольм: МІДСВ, 2012], доступно за адресою: <<http://www.idea.int/about/secretary-general/upload/idea-strategy-2012-2017.pdf>>.

ст. 1

- ⁴⁵ Каузіа, Джон-Мері, 'Political Decentralization in Africa: Experiences of Uganda, Rwanda, and South Africa' [Політична децентралізація в Африці: досвід Уганди, Руанди і Південної Африки], документ, представлений на обговорення, грудень 2007 р., ст. 4, доступно за адресою: <http://www.researchgate.net/publication/228469932_Political_Decentralization_in_Africa_Experiences_of_Uganda_Rwanda_and_South_Africa>
- ⁴⁶ Пруїтт, Бетті і Філіп Томас, *Democratic Dialogue—A Handbook for Practitioners* [Демократичний діалог – керівництво для практикуючих спеціалістів] (Stockholm: International IDEA, 2007) [Стокгольм: МІДЦВ, 2007], ст. 214–24
- ⁴⁷ Наприклад, запропонованою термінологією для гендерної ідентичності є жінка, чоловік і транссексуал; і запропонованою термінологією для сексуальної орієнтації є гомосексуаліст, бісексуал, гетеросексуал, лесбійка і гей.
- ⁴⁸ МІДЦВ, *Assessing the Quality of Democracy: A Practical Guide* [Оцінювання якості демократії: практичний посібник] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДЦВ, 2008], ст. 53–8
- ⁴⁹ <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/crowdsourc>
- ⁵⁰ Доповідь на конференції МІДЦВ 'Citizen-led Assessments of Democracy: A Decade of Experiences from Around the World' [Очолювані громадянами оцінювання демократії: десятиріччя досвіду зі всього світу], Бангкок, 16–18 вересня 2013 р., ст. 10 (неопублікована)
- ⁵¹ МІДЦВ, *The State of Local Democracy in the Arab World: A Regional Report* [Стан демократії на місцевому рівні в арабському світі: регіональний звіт] (Stockholm: International IDEA, 2010) [Стокгольм: МІДЦВ, 2010]
- ⁵² МІДЦВ, *Leadership for Local Democracy: Local Democracy Assessment Guide* [Лідерство заради демократії на місцевому рівні: посібник з оцінювання демократії на місцевому рівні], доступно за адресою <http://www.idea.int/democracy/upload/Local_Dem_Assessment_Guide.pdf>
- ⁵³ *Local Democracy in the Municipality of Cap-Haïtien* [Демократія на місцевому рівні у муніципалітеті Кап-Аїтьєн] (Stockholm: International IDEA, 2010) [Стокгольм: МІДЦВ, 2010], доступно за адресою: <http://www.idea.int/publications/local_democracy_in_cap_haitien/upload/Local_democracy_in_Cap-Haitien.pdf>
- ⁵⁴ Шульц, Джим, *The Democracy Owners' Manual: A Practical Guide to Changing the World* [Керівництво для демократичних лідерів: практичний посібник для змінення світу] (New Brunswick, NJ:

Rutgers University Press, 2002) [Нью-Брансуїк, Нью-Джерсі: Rutgers University Press, 2002], доступно за адресою: <<http://democracyctr.org/wp/wp-content/uploads/2011/10/Strategy-chapter-DOM.pdf>>

- ⁵⁵ Засоби проведення інформаційно-просвітницької роботи для жінок у політиці: створення плану проведення інформаційно-просвітницької роботи, UN Women [структура ООН «ООН-Жінки»], IPS Africa, доступно за адресою: <<http://www.ipsnews.net/publications/Planning%20for%20Advocacy.pdf>>
- ⁵⁶ За матеріалами «Засоби проведення інформаційно-просвітницької роботи для жінок в політиці: створення плану проведення інформаційно-просвітницької роботи», структура ООН «ООН-Жінки», IPS Africa, доступно за адресою: <<http://www.ipsnews.net/publications/Planning%20for%20Advocacy.pdf>>
- ⁵⁷ Механізми прямої демократії включають референдуми, ініціативи з відкликання посадовців, громадянські ініціативи та ініціативи з розробки порядку денного. Докладніше див.: МІДСВ, *Direct Democracy: The International IDEA Handbook* [Пряма демократія: посібник МІДСВ] (Stockholm: International IDEA, 2008) [Стокгольм: МІДСВ, 2008]

Слова подяки

Багато людей та інституцій у різний спосіб доклалися до підготовки цієї публікації. Ми хочемо висловити величезну подяку всім групам, які за останнє десятиріччя успішно провели таку кількість оцінювання стану демократії на місцевому рівні у різних частинах світу або тим чи іншим чином посприяли їх проведенню. Їх досвід, погляди та знання не лише дали поштовх для перегляду цієї системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні, але і стали керівництвом у роботі.

Ми також дуже вдячні всім тим людям, що у минулому доклали свої зусилля до розробки першої системи оцінювання стану демократії, Посібник з оцінювання стану демократії на місцевому рівні та пов'язаних з ними публікацій, особливо таких видань, як «Демократія на місцевому рівні», «Посібник з оцінювання демократії», «Оцінювання демократії у восьми державах світу» і «Оцінка якості демократії: практичний посібник».

Варто відзначити значний вклад у редагування публікації «Посібник з питань оцінювання місцевої демократії» (2003) у результаті спільної редакторської роботи, яка розпочалася у 2009 році з семінару в Аммані, Йорданія, після оцінювання стану демократії на місцевому рівні, проведених в Єгипті, Йорданії, Марокко та Ємені. Після цього у 2011 році пройшов ще один семінар в м. Лусака, Замбія. Ці заходи створили можливості для груп з проведення оцінювання стану демократії на місцевому рівні з різних регіонів зібратися та обговорити переваги та недоліки першої системи оцінювання, а також внести свої пропозиції із вдосконалення певних напрямків, що і призвело до появи цієї публікації.

Ми висловлюємо особливу подяку наступним експертам, які провели редакторську роботу і внесли суттєвий вклад у появу цієї публікації:

- Една Ко, професор у Національному коледжі державного та муніципального управління Філіппінського університету, Діліман
- Рамон Фернан III з групи з оцінювання демократії на Філіппінах
- Абдул Гаффар Карім, Університет Гаджа Мада, Джакарта, Індонезія
- Келлі МакМанн, доцент кафедри політології та тимчасово виконуючий обов'язки Директора з міжнародних досліджень, Університет Кейс Вестерн Резерв, Клівленд
- Тімоті Д. Сіск, професор і тимчасово виконуючий обов'язки декана Школи міжнародних досліджень імені Джозефа Корбела при Денверському університеті
- Горан Феджик, колишній старший консультант Відділу з питань стратегії та політики МІДСВ

Ми також вдячні наступним особам: Ніла Пріето, Котацо Семела-Сероте і Румбідзай Кандавасвіка-Нхунду, які виконували роботу внутрішніх редакторів цієї публікації, а також всім іншим колегам МІДСВ, що працюють над всесвітніми та регіональними програмами, які долучилися до обговорень та заходів з рецензування.

Ще одну подяку, останню по черзі, але не за важливістю, ми хотіли б висловити Лізі Хагман, спеціалісту Відділу друкованих видань, за успішну координацію та організацію випуску даного керівництва, і Девіду Розену за його неоціненну адміністративну підтримку у підготовці та публікації цього Посібника.

Коротко про Міжнародний інститут демократії та сприяння виборам

Що таке МІДСВ?

Міжнародний інститут демократії та підтримки виборчих процесів (International IDEA, МІДСВ) – це міжурядова організація, місія якої полягає у підтримці сталої демократії у всьому світі.

Цілями інституту є укріплення демократичних інститутів та процесів і формування більш сталої, ефективної та легітимної демократії.

МІДСВ – це єдина у світі міжурядова організація з єдиним повноваженням підтримки демократії; її ціль – стати основним суб'єктом на міжнародній арені з поширення порівняльних даних і досвіду на підтримку демократії.

Чим займається МІДСВ?

МІДСВ надає порівняльні знання в ключових областях своєї спеціалізації – виборчі процеси, конституційне будівництво, участь у політичному житті та політичне представництво, демократія і розвиток, а також демократія в контексті гендерної проблематики, різноманітності, конфліктів і безпеки.

МІДСВ поширює ці знання серед осіб та організацій, що діють на національному і місцевому рівнях заради демократичних реформ, і сприяє діалогу на підтримку демократичних змін.

У своїй роботі МІДСВ переслідує наступні цілі:

- посилення потенціалу, легітимності та довіри до демократії;
- більш інклюзивна участь та підзвітність представницьких органів; і
- більш ефективна та легітимна співпраця в області демократії.

Яким чином МІДСВ здійснює свою діяльність?

Оскільки демократія виникає всередині суспільств, вона постійно еволюціонує. Не існує єдиної і загальноприйнятої моделі демократії; важливі рішення найефективніше приймаються, і якість демократії найкраще оцінюється самим громадянами. Робота МІДСВ відображає це бачення; робота інституту організована на міжнародному, регіональному та державному рівнях, і громадянин вважається рушійною силою змін.

Діяльність МІДСВ не носить розпорядчий характер, і МІДСВ дотримується неупередженого і рівноправного підходу до співпраці задля розвитку демократії, приділяючи головну увагу розмаїттю у демократії, рівній участі у політичному житті, представництву жінок і чоловіків у політиці та прийнятті рішень, а також допомозі у посиленні політичної волі, необхідної для реалізації змін.

Інститут об'єднує різні політичні організації та впливових осіб. Організуючи семінари, конференції і проводячи робочі наради з нарощування потенціалу, МІДСВ сприяє обміну знаннями на світовому, регіональному та національному рівнях.

Де МІДСВ веде свою роботу?

МІДСВ здійснює свою діяльність у всьому світі. Штаб-квартира Інституту знаходиться в Стокгольмі, Швеція, і має представництва в Африці, Азії, країнах Тихоокеанського регіону, Латинської Америки і Карибського басейну, в регіонах Західної Азії та Північної Африки а також в країнах Європи.

МІДСВ є Постійним спостерігачем при ООН.

Країни-члени (2017)

Усі країни-члени МІДСВ є демократіями та надають як політичну, так і фінансову підтримку роботі Інституту. Країнами-членами є Австралія, Барбадос, Бельгія, Бенін, Ботсвана, Бразилія, Гана, Домініканська Республіка, Індія, Індонезія, Іспанія, Кабо-Верде, Канада, Коста-Рика, Маврикій, Мексика, Монголія, Намібія, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Перу, Південна Африка, Португалія, Уругвай, Філіппіни, Фінляндія, Чилі, Швейцарія, Швеція. Японія має статус спостерігача.

Управління

Управління МІДСВ здійснюється Радою, що складається з її країн-членів, а допомогу в її діяльності надає Консультативна рада.

Підхід Міжнародного інституту демократії та сприяння виборам (МІДСВ) до демократії базується на двох основних принципах: контроль з боку суспільства за процесом прийняття рішень та особами, відповідальними за прийняття таких рішень, а також рівність громадян у здійсненні цього контролю. Виходячи з цих двох принципів, демократія може приймати різні форми та повинна базуватися на реаліях конкретної країни та прагненнях її громадян.

Система оцінювання стану демократії на місцевому рівні (СоМД) має на меті сприяти реалізації очолюваного громадянами підходу до оцінювання якості демократії на місцевому рівні. Це практичний засіб для громадян для здійснення власного оцінювання демократичного життя у їх місцевості, визначення демократичних переваг та недоліків та їх трансформування у порядок денний реформ для подальшого розширення та зміцнення демократії на місцях.

За допомогою періодичного застосування системи оцінювання стану демократії на місцевому рівні (СМД) громадяни можуть контролювати стан їх демократії для відзначення успіхів та вирішення визначених проблем з дефіцитом демократії. Оцінювання стану демократії на місцевому рівні беруть до уваги думки чоловіків та жінок на місцевому рівні та сприяють покращенню реагування місцевих органів влади та центрального уряду на потреби та бажання її громадян. Основне призначення цього механізму полягає у здійсненні оцінювання якості демократії на місцевому рівні, оскільки це надасть можливість громадянам і надалі зміцнювати демократію та демократичну підзвітність.

МІДСВ (International IDEA)

Стромсборг (Strömsborg)
SE-103 34 Стокгольм (SE-103 34 Stockholm)
Швеція (Sweden)
Тел: +46 8 698 37 00
info@idea.int
www.idea.int
Facebook.com/InternationalIDEA
Twitter@Int_IDEA

